

Hallituksen esitys Eduskunnalle Maaseutuviraston perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi maatalous- ja maaseutupolitiikan keskushallintotason toimeenpanotehtäviä varten uusi virasto, johon tehtäviä ja voimavaroja siirrettäisiin sekä maa- ja metsätalousministeriöstä että maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta. Uuden viraston nimi olisi Maaseutuvirasto. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus lakkautettaisiin. Uudelleenjärjestelyt koskevat vain keskushallintotasoa, työvoima- ja elinkeinokeskusten, kuntien ja muiden viranomaisten hoidettaviksi siirrettyihin tehtäviin ei tässä yhteydessä ole tulossa muutoksia. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi Maaseutuvirastosta, jossa olisi säännökset sen toiminnan yleisistä perusteista. Esitys sisältää myös ehdotukset Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain ja maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta. Lakeja muutettaisiin lähinnä siten, että maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta huolehtiviin viranomaisiin lisättäisiin perustetta-

va Maaseutuvirasto ja Maaseutuvirastolle säädettäisiin sen toiminnan ja tehtävien kannalta tarpeelliset valtuudet antaa tarkempia määräyksiä.

Lisäksi esitys sisältää ehdotukset maatilatalouden kehittämisrahastosta ja maatalouden interventiorahastosta annettujen lakien muuttamisesta siten, että rahastot siirretään perustettavan Maaseutuviraston yhteyteen. Erikseen annetaan hallituksen esitykset maaseutuelinkeinojen rahoituslain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain, kolttalain ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta, laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista sekä laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain kumoamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002, euromuunnoksen osalta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 2002.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
1.1.1. Maatalous - ja maaseututukien hallintoa hoitavat viranomaiset.....	4
1.1.2. Maa- ja metsätalousministeriön toimiala	5
1.1.3. Maatalouden, maaseudun ja kalatalouden tukijärjestelmät sekä niiden rahoitus	6
1.1.4. Tukien hallinnointia koskevat EU-periaatteet.....	7
Maksajavirasto.....	7
Rakenerahastojen hallinnointia hoitavat viranomaiset.....	8
1.1.5. Tehtävien hoidon järjestäminen Suomessa.....	9
1.1.6. Muut maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät	10
1.2. Maksajavirastotoiminta eräissä jäsenvaltioissa.....	11
Yleistä.....	11
Tanska.....	11
Ruotsi.....	12
Irlanti	12
Alankomaat	12
1.3. Nykytilan arviointi.....	13
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	13
2.1. Esityksen tavoitteet.....	13
2.2. Keskeiset ehdotukset.....	14
3. Esityksen vaikutukset	16
3.1. Taloudelliset vaikutukset.....	16
Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	16
Kunnallistaloudelliset ja elinkeinoelämään sekä kansalaisiin kohdistuvat vaikutukset..	16
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	17
3.3. Yhteistyötarve maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston välillä	17
4. Asian valmistelu.....	18
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.....	19
Valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittaminen.....	19
Maksajavirastotehtävien järjestäminen Ahvenanmaan maakunnassa.....	19
Maaseutuviraston sisäinen organisointi	20
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	22

1.	Lakiehdotusten perustelut	22
1.1.	Laki Maaseutuvirastosta.....	22
1.2.	Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta.....	27
1.3.	Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä 30	30
1.4.	Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta.....	31
1.5.	Laki maatalouden interventiorahastosta.....	32
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset	32
3.	Voimaantulo	32
4.	Säätämisyjärjestys	33
4.1.	Valtuudet antaa oikeussääntöjä ja määräyksiä.....	33
4.2.	Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	34
4.3.	Yksityiselämän suoja	35
	LAKIEHDOTUKSET.....	37
	Maaseutuvirastosta.....	37
	Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	40
	maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta.....	43
	maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta.....	45
	maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta.....	46
	LIITE	47
	RINNAKKAISTEKSTIT.....	47
	Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	47
	maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta.....	53
	maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta.....	57
	maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta.....	59
	ASETUSLUONNOS.....	61
	Maaseutuvirastosta.....	61

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1. Maatalous- ja maaseututukien hallintoa hoitavat viranomaiset

Ministeriöistä ja niiden toimialoista säädetään valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/1995). Ohjesäännön 21 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia asioita ovat muun muassa maatalous ja erikoismaatalous sivuelinkeinoineen sekä maaseudun kehittäminen, siltä osin kuin asia ei kuulu muun ministeriön toimialaan.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toteutettiin vuoden 1993 alussa organisaatiomuutos, jossa maatilahallitus lakkautettiin ja sen tehtävät jaettiin ministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten kesken. Ministeriön alaisiksi uusiksi virastoiksi perustettiin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus ja kasvintuotannon tarkastuskeskus sekä muutoksenhakuviranomaiseksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunta.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain (1200/1992) mukaan tietopalvelukeskus on ministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävänä on tuottaa ja julkaista virallista maatilatilastoa, tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluita sekä ylläpitää maaseutuelinkeinorekisteriä. Lisäksi tietopalvelukeskus voi tuottaa maa- ja metsätalousministeriölle ja sen hallinnonalan

virastoille ja laitoksille talous-, henkilöstö- ja muita hallintopalveluita siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Tietopalvelukeskus hoitaa myös maatilatalouden kehittämisrahaston ja maatalouden interventiorahaston maksuliike-, kirjanpito- ja perintätehtävät.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset perustettiin 1 päivänä syyskuuta vuonna 1997 voimaan tulleella lailla (23/1997). Työvoima- ja elinkeinokeskus (TE-keskus) on alueviranomaisen, johon koottiin kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla toimivat alueelliset yksiköt. Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa työvoima- ja elinkeinokeskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työvoima- ja elinkeinokeskukset toimivat eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön tai viraston ohjauksessa ja valvonnassa. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo työvoima- ja elinkeinokeskuksia toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Paikallisviranomaisina toimivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Kuntien velvoite hoitaa tukihallintoa perustuu maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annettuun lakiin (1558/1991) sekä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annettuun lakiin (1336/1992). Maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten ja päätösten täytäntöönpanosta siten kuin siitä on erikseen säädetty.

Muita tukihallintoon osallistuvia valtion

viranomaisia ovat kasvintuotannon tarkastuskeskus, Elintarvikevirasto, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos, tullilaitos ja Ahvenanmaan lääninhallitus sekä muina organisaatioina Maatalousyrittäjien eläkelaitos, metsäkeskukset, Maatalouden laskentakeskus Oy ja Ahvenanmaan maakuntahallitus. Rakente- ja markkinajärjestelmätukien hallinnoinnissa käytetään apuna myös luottolaitoksia.

Maatalous- ja maaseututukien hallinnointiin liittyy lisäksi kaksi rahastoa: maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto. Kumpaakin rahastoa sääntelee oma lakinsa (657/1966 ja 1206/1994). Maatilatalouden kehittämisrahasto on maa- ja metsätalousministeriön hoidettavana oleva rahasto, jonka tehtävänä on turvata ja täydentää maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen investointien rahoitusta sekä edistää niiden kehittämistä tarkoittavaa toimintaa. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista vientituista, interventiovarastoinnista, yksityisen varastoinnin tukemisesta, hintojen alentamisesta sekä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamista varten perustettiin Suomen liittyessä EU:n jäseneksi niinkään maa- ja metsätalousministeriön alainen maatalouden interventiorahasto.

1.1.2. Maa- ja metsätalousministeriön toimiala

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala kattaa maa-, puutarha- ja metsätalouden, maaseudun kehittämisen, eläinlääkintähuollon sekä siihen liittyvän eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan, kala-, riista- ja porotalouden, vesivarojen käytön ja maanmittauksen. Ministeriön tehtävät voidaan ryhmitellä kolmelle tulosalueelle: uusiutuvien luonnonvarojen monipuolinen ja kestävä käyttö, maaseudun elinvoimaisena säilyttäminen sekä elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten laatu ja

eläinten sekä kasvien terveys.

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa vaikuttaa suureen osaan hallinnonalan päätöksentekoa ja toimeenpanoa. Maa- ja puutarhataloudessa toteutetaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. EU-lainsäädäntö antaa pohjan myös maaseudun kehittämislle. Kalatalousasioissa sovelletaan pääsääntöisesti EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa, riistatalouden osalta sopeudutaan EU:n lintu- ja luontodirektiivien säännöksiin ja eläinlääkintätoimet sopeutetaan EU:n määräysten puitteisiin. EU:lla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa. Vesitalousasioihin EU:n vesipolitiikka vaikuttaa kasvavassa määrin.

Maa- ja metsätalousministeriössä on tällä hetkellä viisi osastoa: maatalousosasto, metsäosasto, kala- ja riistaosasto, elintarvike- ja terveysosasto sekä maaseutu- ja luonnonvaraosasto. Vuoden 2001 maaliskuun alusta eläinlääkintä- ja elintarvikeosasto sekä maatalousosaston laatupolitiikkayksikkö yhdistettiin uudeksi elintarvike- ja terveysosastoksi. Uusi osasto vastaa elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden tuotantopanosten turvallisuudesta ja laadusta, eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä kasvinterveydestä. Perusteluna muutokselle oli elintarvikeketjuun liittyvien toimintojen kokoaminen yhteen osastoon ja yhteisön toimielimissä toteutetut vastaavat muutokset. Maa- ja metsätalousministeriön osastojen välillä tullaan vuonna 2002 siirtämään tehtäviä ja muuttamaan osastojakoa.

Maa- ja metsätalousministeriön perustoimintoja ovat strateginen suunnittelu, toiminta- ja taloussuunnittelu, alaisen hallinnon tulosohjaus, lainsäädäntö- ja muu normiohjaus, ohjelmatyö ja arvioinnit kuten ministeriöissä yleensäkin. Ministeriön vastuulla oleva EU-koordinaatio ja muu kansainvälinen toiminta on laajaa. Tehtäviin kuuluu lisäksi maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukijärjestelmien ja muun maatalouspolitiikan toimeenpano sekä säästöjenmukaisuuden valvonta tukia toimeenpantaessa.

1.1.3. Maatalouden, maaseudun ja kalatalouden tukijärjestelmät sekä niiden rahoitus

Suomen maatalouden tukijärjestelmän perusta muodostuu yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista. Niistä keskeisimmät ovat EU:n kokonaan rahoittamat peltokasvi- ja eläintuet (CAP-tuet) sekä EU:n osarahoittamat luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki. Luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki maksetaan viljelijöille komission hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman perusteella. EU-tukia täydentävä kansallisesti rahoitettava tulotukijärjestelmä muodostuu neljästä osasta, joita ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki sekä eräät muut kansalliset tuet.

Maataloustuotteiden markkinoiden tasapainottamiseen kohdistuvia EU:n kokonaan rahoittamia tukijärjestelmiä on Suomessa käytössä runsaat kaksikymmentä, joista tärkeimmät ovat maataloustuotteiden vientituki, maataloustuotteiden julkinen yksityinen varastointi sekä erillisiin ohjelmiin perustuvat tuet kuten esimerkiksi koulumaitotuki.

Maaseutupolitiikan tehtävänä on täydentää yhteistä maatalouspolitiikkaa. Maa- ja metsätalousministeriö toteuttaa edellä mainittujen ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen lisäksi alueellista maaseudun kehittämisohjelmaa ja osallistuu Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmiin sekä toteuttaa LEADER+ yhteisöaloitetta ja vastaavaa kansallista ohjelmaa. Perusmaatalouden tukena rahoitetaan muun muassa maatiloilla tapahtuvia tuotannollisia ja ympäristönsuojeluinvestointeja sekä tilanpidon aloittamista. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu myös Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitettavien vesihuoltohankkeiden rahoitukseen sekä Interreg-ohjelmissa valtioiden raja-alueet ylittävään maaseudun kehittämiseen.

EU-tuet rahoitetaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR), joka on

osa Euroopan yhteisöjen yleistä talousarviota. Siihen kuuluu kaksi osastoa, tukiosasto ja ohjausosasto, joista ohjausosasto on yksi yhteisön neljästä rakennerahastosta. Tukiosastosta rahoitetaan yhteisen maatalouspolitiikan menot sekä maaseudun kehittämistoimet lukuun ottamatta tavoite 1 -ohjelman mukaisia kehittämistoimia ja maaseudun kehittämistä koskevaa LEADER+ -yhteisöaloitetta, jotka rahoitetaan ohjausosastosta. Suomen ohjaus- ja tukirahastosta saamista vuosittaisista EU:n osuuksista noin 94 prosenttia rahoitetaan tukiosastosta ja noin 6 prosenttia ohjausosastosta.

Kansallisesti tuet rahoitetaan valtion talousarvion lisäksi kahdesta valtion talousarvion ulkopuolisesta rahastosta. Maatilatalouden kehittämisrahastosta rahoitetaan maatiloilla tehtäviin investointeihin ja nuorten viljelijöiden aloittamiseen myönnettävä tuki, joka voi olla EU-osarahoitteista tai kokonaan kansallista. Maataloustuotteiden markkinointiin vaikuttavat tuet rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosaston varoista. EU:lta saatavan rahoituksen maksuviiveen takia tarvittava väliaikainen kansallinen rahoitus on järjestetty maatalouden interventiorahaston kautta. Maatalouden tulotuet ja muu tuki maaseudun kehittämiseen rahoitetaan valtion talousarviosta. Alueellisen maaseudun kehittämisohjelman, tavoite 1 -ohjelmien ja LEADER+ -ohjelman julkiseen rahoitukseen osallistuvat myös kunnat.

EMOTR:n tukiosasto toimittaa varat jäsenvaltiolle säännöllisesti kerran kuukaudessa jäsenvaltion maksujen ja raportoinnin perusteella. EMOTR:n ohjausosastolle toimitetaan menoilmoitus ja maksupyyntö toteutuneiden menojen perusteella kolmesti vuodessa. Ohjelmien ennakon EMOTR:n ohjausosasto suorittaa automaattisesti ilman maksupyyntöä. Varat tuloutetaan EMOTR:n tukiosaston ja ohjausosaston osalta valtion talousarvioon taikka edellä mainittuihin rahastoihin.

Rakenteellisia toimenpiteitä kalatalouden ja vesiviljelyn sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostuksen ja kaupan alalla edistetään yhteisön rahoitusosuudella,

kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineellä (KOR). KOR on yksi yhteisön rakennerahastoista. Kalatalousalan rakenteellisten toimien täytäntöönpanoa ohjaavat elinkeinokalatalouden rakenneohjelma 2000—2006 sekä tavoite I -ohjelmien elinkeinokalataloutta koskevat osiot. Euroopan yhteisöltä KOR:sta saatavat varat tuloutetaan valtion talousarvioon.

1.1.4. Tukien hallinnointia koskevat EU-periaatteet

Maksajavirasto

Yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset toimenpiteet ja maaseudun kehittämistoimet toimeenpannaan pääsääntöisesti jäsenvaltiossa. Euroopan yhteisöjen komissiolla on kuitenkin vastuu yhteisön talousarvion toteuttamisesta. Jotta komissiolla on riittävät takeet siitä, että jäsenvaltiossa toimitaan yhteisön säädösten mukaisesti, on säädetty jäsenvaltion velvollisuudesta hyväksyä maksajavirasto, jonka kautta EMOTR:n tukiosastosta rahoitettavat tuet maksetaan ja joka vastaa varojen riittävästä valvonnasta. Perussäännökset maksajaviraston hyväksymisestä sekä hallinnointia ja kirjanpitoa koskevista edellytyksistä on annettu yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1258/1999, jäljempänä EY:n rahoitusasetus, ja komission soveltamisasetuksessa (EY) N:o 1663/95. Se, miten jäsenvaltio organisoii maksajavirastotehtävien hoidon, on kansallisesti ratkaistava asia. Yhteisön säädökset asettavat kuitenkin vaatimuksia tehtävien hoidolle ja edellyttävät, että jäsenvaltio tutkii, antavatko maksajaviraston hallinnolliset menettelyt riittävän varmuuden yhteisön säädösten noudattamisesta. Jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hyväksyy maksajaviraston, jos määrätyt edellytykset täyttyvät. Jos maksajaviraston toiminnassa todetaan epäkohtia, hyväksyminen on peruutettava. EY:n rahoitusasetuksen 4 artiklan mukaan

maksajavirastojen määrä tulee jäsenvaltioissa rajoittaa pienimpään mahdolliseen määrään ottaen kuitenkin huomioon jäsenvaltion valtiosääntö. Yhteisön alueella on 90 hyväksyttyä maksajavirastoa.

Maksajaviraston päätehtävät ovat maksujen hyväksyminen, maksujen suorittaminen ja kirjanpito. Maksujen hyväksymisen tarkoituksena on tuenhakijalle maksettavan tuen määrääminen yhteisön säädöksiä noudattaen. Maksut kirjataan erillisille EMOTR:n tukiosaston tileille, joista saatavat raportointitiedot toimitetaan komissiolle kuukausittain. Maksajaviraston muita toimintoja ovat sisäinen tarkastus ja tekninen palvelu. Tekniseen palveluun kuuluu tuensaajiin kohdistuva valvonta sen varmistamiseksi, että tuensaaja on noudattanut tuensaannin edellytyksiä, sekä valvontajärjestelmien tarkkailu erityisesti silloin, kun valvontatehtäviä on siirretty maksajaviraston ulkopuolisille toimielimille.

Tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdenmennyksestä hallinto- ja valvontajärjestelmästä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3508/92 ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (ETY) N:o 3887/92 velvoittavat jäsenvaltion perustamaan yhdenmennyksen hallinto- ja valvontajärjestelmän, joka koostuu viidestä eri osasta. Järjestelmään kerätään jokaisen tuensaajan tukihakemuksista tallennetut tiedot. Järjestelmän eräs perustavoite on se, että tehokkaalla tietojärjestelmällä voidaan hoitaa suurin osa tarkastuksista ja valvonnasta tietotekniikan avulla. Valvontavaatimuksista säädetään myös useissa muissa neuvoston asetuksissa.

Maksajavirasto voi siirtää toiselle viranomaiselle maksujen hyväksymiseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Tehtävien siirtämisestä huolimatta maksajavirastolla säilyy vastuu EMOTR:n tukiosaston varojen säädösten mukaisesta hallinnoinnista ja valvonnasta. Kun tehtäviä on siirretty muille toimielimille, näiden tehtävät ja velvoitteet on määriteltävä ja maksajaviraston on valvottava näitä toimielimiä. Vuoden 2000 alusta voidaan siirtää toiselle toimielimelle myös maksujen suorittamista tarkoin rajatuin edellytyksin ja vain, jos siirtoon saadaan komission suostumus. Maksajaviraston ja

asianomaisen toimielimen tulee tehdä siirrosta sopimus. Maksajavirasto vastaa edelleen varojen moitteettomasta hoidosta.

EY:n rahoitusasetuksen mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosittaiset tilit yhdessä niiden tarkastamiseksi ja hyväksymiseksi tarvittavien tietojen sekä tilien täydellisyyttä, tarkkuutta ja todenperäisyyttä koskevan todistuksen kanssa. Mainitun todistuksen antaa tekemänsä tilintarkastuksen perusteella erityinen todistuksen myöntävä toimielin, jonka tulee olla toiminnallisesti riippumaton maksajavirastosta. Todistuksen lisäksi toimielin laatii havainnoistaan kertomuksen komissiolle. Todistuksen on perustuttava pääasiassa maksajaviraston käytännön toiminnan tutkimiseen.

Komissio tekee jäsenvaltioihin useita yhteisörahoitukseen liittyviä tarkastusmatkoja vuodessa. Jos komissio tarkastustensa perusteella toteaa, ettei jäsenvaltioiden menoja ole toteutettu yhteisön säädösten mukaisesti, komissio päättää menoista, jotka jätetään rahoituksen ulkopuolelle. Komissio arvioi rahoituksen ulkopuolelle jätettävät menot ottaen huomioon erityisesti jäsenvaltion valvontajärjestelmässä todetun epäsäännönmukaisuuden merkittävyyden ja yhteisölle aiheutuneen taloudellisen vahingon. Useissa tapauksissa vahingon määrää ei voida todeta täsmällisesti, jolloin komissio arvioi rahoituskorjauksen määrän. Mainitut menettelyt perustuvat EY:n rahoitusasetukseen. Jos jäsenvaltio on tyytymätön komission päätökseen, se voi pyytää sovittelumenettelyä ennen komission lopullista päätöstä sekä valittaa päätöksestä EY:n tuomioistuimeen.

Rakennerahastojen hallinnointia hoitavat viranomaiset

Euroopan yhteisön oikeudessa ja siihen perustuvissa ohjelma-asiakirjoissa asetetaan jäsenvaltiolle useita rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä vaatimuksia. Yhteisön perussäännökset mainittujen viranomaisten tehtävistä sisältyvät rakennerahastojen yleisistä säännöksistä annettuun neuvoston

asetukseen (EY) N:o 1260/1999, jäljempänä EY:n rakennerahastoasetus, jonka 9 artiklan mukaan jäsenvaltio nimeää tätä tehtävää varten hallintoviranomaisen. Asetuksen 34 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltio nimeää hallintoviranomaisen kullekin tukitoimelle, jolla tarkoitetaan toimenpideohjelmaa, yhtenäisiä ohjelma-asiakirjoja ja yhteisöaloiteohjelmia. Hallintoviranomainen voi olla viranomaisen, toimielin tai jäsenvaltio itse. Hallintoviranomainen vastaa hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta muun muassa seurantajärjestelmien luomisesta, tietojen välittämisestä komissiolle, täytäntöönpanokertomuksen laadinnasta, väliarviointien järjestämisestä sekä tukitoimien moitteettomuuden ja yhteisön politiikkojen noudattamisen varmistamisesta. Lisäksi jäsenvaltion tulee nimetä kullekin tukitoimenpiteelle maksuviranomainen, jonka tehtäväksi jäsenvaltio antaa maksupyynnöiden laatimisen ja välittämisen komissiolle. Maksuviranomaisen tehtävänä on myös rakennerahastovarojen vastaanottaminen komissiolta ja varojen välittäminen eteenpäin jäsenvaltiossa. Komission mainittua asetusta koskevassa soveltamisasetuksessa (EY) N:o 438/2001 annetaan tarkempia säännöksiä sekä hallintoviranomaisen että maksuviranomaisen suorittamista tehtävistä ja niiden organisoinnista. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut välittävät toimielimet voivat hoitaa hallinto- ja maksuviranomaisen vastuulla näille viranomaisille kuuluvia tehtäviä. Olennaista tehtävien organisoinnissa on maksujen riittävän jäljitettävyyden varmistaminen sekä hallinto- ja maksuviranomaisen ja välittävän toimielimen tehtävien selkeä jako ja riittävä erottelu eri osastojen kesken ja niiden sisällä erityisesti, jos hallinto- ja maksuviranomainen on sama toimielin. Toiminnallista riippumattomuutta vaaditaan EMOTR:n ohjausosastolle tehtävään menoilmoitukseen ja maksupyynnöön sisältyvien menojen todentamisessa, otantatarkastuksissa sekä lausuman antamisessa ohjelmien toimeenpanon päättyessä.

1.1.5. Tehtävien hoidon järjestäminen Suomessa

Suomessa toimii yksi EY:n rahoitusasetuksessa tarkoitettu maksajavirasto ja siihen kuuluu maa- ja metsätalousministeriöstä ministeriön työjärjestyksessä määräytyt yksiköt sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta talousryhmä. Maksajaviraston päällikkönä toimii ministeriön kansliapäällikkö. Yhteisen maatalouspolitiikan toimivaltaisena viranomaisena maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi maksajaviraston vuonna 1997. Nykyinen maksajavirasto ei siten ole organisatorinen kokonaisuus, vaan tehtäviä hoitaa kaksi virastoa ja ministeriössäkkin useat eri yksiköt.

Maksajavirastotehtävien hoitoa on Suomessa hajautettu lähelle asiakkaita. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ottavat vastaan viljelijätukihakemukset, käsittelevät ne, tekevät päätökset ja toimittavat päätökset viljelijälle. Viljelijätukien valvontatehtävät on delegoitu TE-keskuksille. Pääosa vientitukiin ja muihin markkinatukiin liittyvästä valvonnasta on siirretty tullilaitokselle. Maaseudun kehittämishankkeiden myöntöpäätökset tehdään TE-keskuksissa. Tehtäviä on siirretty lisäksi muun muassa kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, Elintarvikevirastolle, Eläinlääkintä- ja elintarvike tutkimuslaitokselle, alueellisille metsäkeskuksille, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle ja Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja ministeriön välillä ollaan valmistelemassa maksajavirastotehtäviä Ahvenanmaalla koskevaa sopimusta ja tähän liittyvää sopimusasetusta.

Maksajavirasto vastaa asetuksin, ohjein, sopimuksin sekä koulutuksen ja valvonnan avulla siitä, että delegoitu toiminta on yhteisön säädösten mukaista. Suomessa toteutettavista alueellisista rakennerahasto-ohjelmista maa- ja metsätalousministeriö osallistuu Itä-Suomen

ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmiin ja on nimetty rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetussa laissa (1353/1999) maksuviranomaiseksi EMOTR:n ohjausosaston sekä KOR:n osarahoittamassa toiminnassa. Tavoite 1 -ohjelmien hallintoviranomaisena toimii sisäasiainministeriö. LEADER+-ohjelman rahoitus tulee yksinomaan EMOTR:n ohjausosastosta ja sen osalta maa- ja metsätalousministeriö toimii sekä hallinto- että maksuviranomaisena. TE-keskusten maaseutuosastot vastaavat pääsääntöisesti tuki- ja maksatushakemusten käsittelystä ja toteuttavat tähän liittyvät hallinnolliset tarkastukset. Maa- ja metsätalousministeriö ja TE-keskukset vastaavat paikalla tapahtuvista otantatarkastuksista.

Kansallisten tulotukien hallinnointi tapahtuu pääosin samojen viranomaisten ja järjestelmien kautta kuin EU-tukienkin kuitenkin niin, että maidon tuotantotuki maksetaan tuottajille meijereiden välityksellä. Rakennetukien hallinnoinnissa käytetään apuna myös luottolaitoksia. TE-keskuksen tukipäätöksen nojalla luottolaitokset voivat myöntää valtionlainoja ja korkotukilainoja, joista valtionlainat voivat olla joissakin tapauksissa myös EU:n osarahoittamia.

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät tukijärjestelmien täytäntöönpanossa voidaan jakaa luonteeltaan kahteen osaan, toimeenpanon valmisteluun ja varsinaiseen käytännön toimeenpanoon. Maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavien tukijärjestelmien osalta ministeriö tekee toimeenpanon suunnittelun lisäksi yksittäistä asiakasta koskevia päätöksiä. Vuonna 2000 tehtiin noin 22 300 päätöstä, joista pääosa koski vientitukia ja joissa asiakkaat ovat lähinnä yrityksiä. Ministeriössä tehdään vähäisessä määrin myös muita yksittäispäätöksiä, kuten maa- ja puutarhataloustuotteiden menekinedistämispäätöksiä, hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatioiden hyväksymis- ja tukipäätöksiä, valtioneuvoston liittyviä päätöksiä, valtionvastuupäätöksiä sekä päätöksiä maa- ja elintarviketalouden ja maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista. Lisäksi

ministeriö antaa perintökaaren (40/1965) 25 luvun mukaisia lausuntoja.

Muissa tukijärjestelmissä päätöksenteko on viety lähelle asiakkaita ja yksittäistä tuensaajaa koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti kunnissa ja TE-keskuksissa, mikä vastaa Suomessa noudatettua hallintopoliittista ajattelua. Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on näissä tapauksissa tukijärjestelmien toimeenpanon suunnittelu, mihin olennaisena osana kuuluu mainittujen viranomaisten ohjaus toiminnan yhdenmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi. Hajautettu toimeenpano on merkinnyt sitä, että toiminnan ohjaukseen on kaikissa tukimuodoissa jouduttu kiinnittämään paljon huomiota, koska laajaa ja yksityiskohtaista yhteisösäädöstä on toimeenpantava yhdenmukaisesti koko maassa. Uuden perustuslain voimaan tulon jälkeen ohjaus tapahtuu valtioneuvoston ja ministeriön asetuksilla, ohjeilla sekä informaatio-ohjauksella. Aikaisemmin yleiskirjeisiin sisältyneitä oikeusohjeita on nyt sisällytetty ministeriön asetuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu ministeriön ja maksajaviraston vastuulla olevan julkisen rahoituksen edellyttämän valvonnan suunnittelu, ohjeistus ja tarkkailu. Ministeriö tarkastaa, että TE-keskuksiin, tullilaitokselle ja muille toimielimille siirretyt valvontatehtävät suoritetaan säädösten mukaisesti ja laadukkaasti. Ministeriö tarkastaa lisäksi paikan päällä maaseudun hanketoimintaa. Ministeriölle kuuluu myös sisäinen tarkastus sekä järjestelmien toimeenpanon seuranta ja raportointi komissiolle.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle kuuluu tukien maksatus ja kirjanpito, EMOTR:n tukiosaston menojen raportointi komissiolle sekä EMOTR:n ohjausosaston menoilmoituksiin ja maksupyyntöihin liittyvien menojen todentaminen. TE-keskukset ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset toimittavat käsittelemiensä tukien maksutiedot sähköisesti tietopalvelukeskukselle, joka toimittaa maksutiedot pankkiin sekä siirtää tiedot maa- ja metsätalousministeriön kirjanpitoon ja raportointitietokantaan.

Menojen hyväksyminen maksettaviksi tapahtuu ministeriöstä. Tukien maksatus ja kirjanpito tapahtuu siten pääsääntöisesti keskitetysti, vaikka tukipäätösten tekeminen on hajautettu. Maksatus ja kirjanpito on keskitettävä maksajavirastolle myös yhteisösäädösten mukaan, mistä maksatuksen kohdalla voidaan tehdä tarkoin rajattuja poikkeuksia.

Tukijärjestelmien toimeenpanoa varten maataloushallinnossa ylläpidetään noin kolmeakymmentä tietojärjestelmää, joita käytetään hallinnon eri tasoilla tukien haun, käsittelyn, maksatuksen, seurannan ja valvonnan apuna sekä raportointiin. Tietohallinnon ja tietoturvallisuuden järjestämisessä tulee noudattaa yhteisön asetuksia ja suuntaviivoja. Ministeriö on vastannut tietojärjestelmiin liittyvien tarpeiden määrittelystä ja tietopalvelukeskus järjestelmien kehittämistehtävistä ja käyttöpalveluista.

Maa- ja metsätalousministeriö on Suomen elinkeinokalatalouden rakenneohjelman osalta EY:n rakennerahastoasetuksen 9 artiklassa tarkoitettu hallintoviranomainen ja kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen (KOR) osalta maksuviranomainen. Valtakunnallisten hankkeiden päätökset tehdään ministeriössä. Mainitut tehtävät hoidetaan ministeriön kala- ja riistaosastolla. Elinkeinoikalatalouden ohjelmat toteutetaan ja päätökset tehdään pääosin aluehallinnossa, joka koostuu 11 TE-keskuksen kalatalousyksiköstä. Ahvenanmaa hoitaa hallinnon ja valvonnan omalla alueellaan.

1.1.6. Muut maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät

EU:n maatalouspolitiikan keskeisiä välineitä ovat tuotanto- ja tukikiintiöt. Kiintiöjärjestelmiin kuuluvat muun muassa sokeri- ja isoglukoosikiintiöt, maidon maakiintiö (eli meijeri- ja suoramyyntikiintiöt) sekä sonni-, härkä-, emolehmä- ja uuhipalkkiokiintiöt. Maa- ja metsätalousministeriö on ylin vastuuviranomainen kiintiöjärjestelmien hallinnossa ja toimeenpanon ohjeistamisessa.

Toimeenpanovastuu on TE-keskusten maaseutuosaustoilla lukuun ottamatta sokerikiintiötä, jonka toimeenpanotehtävistä vastaa maa- ja metsätalousministeriö. TE-keskukset suorittavat myös kiintiöjärjestelmiin liittyviä valvontoja. Vuosittain tehtävästä raportoinnista komissiolle vastaa ministeriö.

Maa- ja metsätalousministeriö on ylin vastuuviranomainen teurasruhojen luokitusasioissa. Luokituksen valvonnasta vastaa maa- ja metsätalousministeriön apuna Hämeen TE-keskus ja sen tehtävään valtuuttamat tarkastajat Lihateollisuuden tutkimuskeskuksesta. Teurasruhojen luokituksen ja punnituksen suorittavat ministeriön valtuuttamat luokittajat. Muita ministeriölle kuuluvia tehtäviä ovat muun muassa maatalouteen liittyvää rakentamista ja maankäyttöä koskevat asiat. Ministeriö antaa tuettavassa rakentamisessa sovellettavat oikeussäännöt sekä hyväksyy sovellettavien yksikkökustannusten enimmäismäärät. Ministeriö hoitaa lisäksi kolta-, poro- ja luontaiselinkeinoihin liittyviä tehtäviä.

EU:n päätöksentekoon osallistuminen on ministeriön keskeisiä tehtäviä. EY:n perustamissopimuksen 202 artiklan mukaan neuvosto siirtää hyväksymissään säädöksissä komissiolle toimivallan antamiensa säädösten täytäntöönpanoon. Komission täytäntöönpanosäädöksiä käsitellään komission komitologiakomiteoissa. Näitä ovat neuvoo-antavat sekä hallinto- ja sääntelykomiteat. Yhteisen maatalouspolitiikan soveltamiseen liittyvistä hallintotoimenpiteistä päätetään hallintokomiteoissa. Jokaisella markkinajärjestelmällä on oma komiteansa. Jotkut komiteat kokoontuvat viikoittain, toiset harvemmin.

Maataloustilastojen tuottaminen on sijoitettu maataloushallinnon yhteyteen. Tilastotuotannosta vastaa pääosin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, joka tuottaa maatalouden rakennetta, maataloustuotantoa, tuottaja- ja muita hintoja sekä tuotekohtaisia taseita koskevat tilastot sekä ravintotaseen. Tilastokeskus valmistaa pääosan maatalouden taloustilastoista. EU-jäsenyyden myötä

tietopalvelukeskukselle tuli uusina tilastotehtävinä muun muassa EU:n markkinahintaseuranta ja tuotekohtaiset tarjontataseet. Lisäksi otettiin käyttöön uusia luokituksia ja uusia mittayksiköitä. Tilastotuotantoa ohjaavat maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain lisäksi maaseutuelinkeinotilastoista annettu laki (1197/1996), tilastolaki (62/1994), maaseutuelinkeinorekisteristä annettu laki (1515/1994) ja yhteisön maataloustilastosäädökset.

1.2. Maksajavirastotoiminta eräissä jäsenvaltioissa

Yleistä

Vaikka maksajavirastotoimintojen perusteena on yhtenäinen EY-lainsäädäntö, eri jäsenvaltioissa on päädytty omista hallinnollisista ja poliittisista lähtökohdista hyvinkin erilaisiin ratkaisuihin. Suurissa jäsenvaltioissa kuten Ranskassa, Saksassa, Isossa Britanniassa ja Espanjassa on kussakin useita maksajavirastoja. Saksan ja Espanjan maksajavirastot toimivat yleensä itsehallintoalueilla. Ranskassa maksajavirastojen tehtäväjako toimii pitkälti tuotekohtaisesti. Seuraavassa on keskitytty Suomen hallintojärjestelmää lähellä olevien maiden hallintoihin.

Tanska

Tanskan elintarvike-, maatalous- ja kalastusministeriö (Ministeriet för Fødevarer, Landbrug og Fiskeri) muodostaa politiikkaa täytäntöön panevien direktoraattiansa kanssa maatalousministeriön konsernin. Direktoraatit ovat tavallista osastoa itsenäisempiä täytäntöönpanoelimiä. Niitä on neljä: kasvidirektoraatti, eläinlääkintä- ja elintarvikehallitus, elintarvike-, kalastus- ja maataloustoiminnan direktoraatti sekä kalastusdirektoraatti. Elintarvike-, kalastus- ja maataloustoiminnan direktoraatti on Tanskan ainoa maksajavirasto. Sille kuuluu myös

EMOTR:n ohjausosaston ja KOR:n varojen hallinnointi ja se hoitaa myös hallintokomitea-asiat. Kasvidirektoraatti vastaa kasvinterveys-, rehu- ja orgaanisista kysymyksistä. Se myös suorittaa melkein kaikki viljelijävalvonnat, missä sillä on apuna kuusi aluetoimistoa.

Ministeriön vastuulla on lainsäädännön valmistelu sekä EU:n rahoittamien ohjelmien valmistelu. Tässä se käyttää apunaan erityisesti direktoraattien asiantuntemusta. Lainsäädännön valmistelun osalta ministeriö tiedustelee vuosittain lainsäädännön muutostarpeista direktoraateilta. Saatuaan näistä ilmoituksen, perustetaan tarvittavia työryhmiä, joissa ovat edustettuina muun muassa ministeriön ja asianomaisen direktoraatin edustajat. Alkuvalmistelua tapahtuu myös paljon direktoraateissa. Ohjelmien valmistelu tehdään vastaavasti niitä varten perustetuissa komiteoissa ja työryhmissä. Näin varmistetaan asioiden koordinointi ministeriön toimialalla.

Ruotsi

Ruotsin maatalousministeriö (Jordbruksdepartementet) hoitaa toimivaltaisena viranomaisena Ruotsin maataloushallintoa. Maatalousvirasto (Statens jordbruksverk) on Ruotsin ainoa maksajavirasto, ja sillä on kokonaisvastuu tukijärjestelmien käytännön toiminnasta. Kaikki keskeiset valtakunnantason EU:n tukijärjestelmiin liittyvät tehtävät on keskitetty maatalousvirastoon. Maatalousvirasto on myös hallituksen asiantuntijaviranomainen maatalouspoliittisissa kysymyksissä.

Viljelijätukihakemukset osoitetaan lääninhallitusten maatalousyksiköille. Ne vastaavat alueillaan maatalous- ja kalataloustukia koskevista päätöksistä ja tarkastuksista. Ennen kuin päätökset pannaan maksatukseen, ne tarkastetaan vielä maatalousvirastossa. Virasto vastaa lisäksi interventio toimien hallinnoinnista, EU:n ja kansallisista rakennetuista, EU:n hallintokomiteakokouksiin liittyvästä valmistelusta sekä maatalousalan tilastoista.

Irlanti

Irlannissa maatalousasioista vastaa maatalous-, elintarvike- ja maaseudun kehittäminenministeriö (Department of Agriculture, Food and Rural Development). Sen tehtäväalueena ja vastuulla on runsaan 70 erilaisen tukitoimen täytäntöönpano, ja se vastaa myös elintarvikkeiden turvallisuuteen ja tarkastukseen liittyvistä kysymyksistä. Ministeriö toimii samalla Irlannin maksajavirastona. Toiminta on hajautettu viiteen päätoimipisteeseen ja ministeriöllä on myös paikallistoimistoja kussakin kreivikunnassa. Markkinoiden tasapainottamistoimien hallinnointi on perinteisesti tapahtunut maatalousministeriön organisaatiossa, koska niiden merkitys Irlannissa on suuri.

Alankomaat

Alankomaiden maataloushallinto koostuu maatalous-, luonnonhallinto- ja kalastusministeriöstä (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij) sekä kuudesta maksajavirastosta. Monitahoiseen maksajavirastorakenteeseen on päädytty historiallisista syistä. Alankomaissa on pitkään toiminut tuotekohtaisia organisaatioita, joista osalle on annettu maksajaviraston asema. Kaksi maksajavirastoa toimii ministeriön yhteydessä, joista toinen hallinnoi interventio toimienpiteitä ja suoria tulotukia ja toinen maaseudun kehittämistoimenpiteisiin liittyviä hankkeita. Loput neljä maksajavirastoa ovat ministeriön valvonnassa toimivia tuotekohtaisia toimielimiä, jotka hoitavat sekä julkisia että yksityisiä tehtäviä. Ministeriön yhteydessä olevat maksajavirastot ovat ministeriön budjetissa, tuotekohtaisilla toimielimillä on omat budjettinsa. Niillä on myös omat rahastot, joihin muun muassa komission tekemät rahoitustoimikaisut kohdistuvat. Alankomaissa on pyrkimyksenä vähentää maksajavirastojen määrää.

1.3. Nykytilan arviointi

Suomen liityttyä Euroopan unioniin maatalouden tukijärjestelmien hallinnointi järjestettiin jo ennen jäsenyyttä kehittyneen maataloushallinnon pohjalta. Maataloushallinnon toimeenpanotehtäviä hoitanut maatilahallitus oli lakkautettu vuoden 1993 alusta lukien, joten jäsenyyden alkaessa ainoita keskushallintotason toimijoita olivat maa- ja metsätalousministeriö ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Valtion aluehallintoviranomaisina toimivat maaseutuelinkeinopiirit. Ministeriössä joidenkin osastojen tehtävät tulivat sisältämään sekä poliittista päätöksentekoa palvelevaa valmistelua että toimeenpanon suunnittelua ja varsinaista käytännön toimeenpanoa. Vastuut eri tehtävissä määriteltiin ministeriön työjärjestyksellä. Tietopalvelukeskus on puolestaan tuottanut ministeriön tehtäviin liittyviä tietohallinto- ja taloushallintopalveluita.

Suomen nykyinen maksajavirasto on käytännössä toiminut asianmukaisesti eikä komissiollakaan ole ollut mainittavaa huomauttamista sen organisointiin tai tehtävien hoidon tasoon. Nykyinen järjestely on vaatinut kuitenkin paljon koordinoivaa työtä, jotta on voitu varmistaa tehtävien hoito yhteisön säädösten mukaisesti sekä menettelytapojen ja toimintaprosessien tarkoituksenmukaisuus ja voimavarojen oikea kohdentaminen ja tehokas käyttö. Puutteena on ollut oman toimivan johdon puuttuminen maksajavirastotehtävistä sekä toimivaltaisen viranomaisen ja maksajavirastotehtävien riittämätön eriyttäminen. Maksajavirastotehtävien kokoaminen yhteen organisaatioon ja samalla niiden eriyttäminen ministeriön poliittisesta valmistelusta osoittautui käytännön työssä tarpeelliseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt eri malleja toimeenpanotehtävien uudelle organisoinnille. Vaihtoehtoina on ollut ministeriön yhteydessä toimiva eriytetty organisaatio tai uuden ministeriön alaisen toimeenpanoviraston perustaminen. Nykyisen ministeriössä olevan maksajaviraston vahvuutena on ollut sujuva yhteistyö ja hyvä

tiedonkulku poliittisen valmistelun ja toimeenpanon suunnittelun välillä sekä tehtävien hoito mahdollisimman pienin resurssein, koska työnjako ministeriön sisällä on voitu toteuttaa joustavasti. Samoin asioiden hoito Euroopan unionin suuntaan on toiminut hyvin, kun kokouksiin osallistujilla on tuntemusta toimintaketjuista kokonaisuudessaan. Tämä olisi puoltanut ministeriön yhteyteen sijoitettua organisaatiota.

Esitys uuden viraston perustamisesta pohjautuu valtion keskushallinnon kehittämissuunnitelmiin, joiden mukaan ministeriöiden tehtävissä tulee korostua hallituksen esikuntana toimiminen, alaisen hallinnon ohjaustehtävät (strateginen ohjaus) sekä kansainvälinen yhteistyö. Ministeriössä hoidettavat päivittäiseen toiminnan ohjaukseen ja yksittäistä tuensaajaa koskevat päätökset olisi organisoitava ministeriön alaisiin yksiköihin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Esityksen tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle uusi virasto, Maaseutuvirasto. Keskeisenä tavoitteena on koota nykyistä hajanaisesti järjestettyä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanohallintoa keskushallinnon tasolla yhteen organisaatioon ja terävöittää maksajavirastolle kuuluvaa kokonaisvastuuta tehtävien hoidossa. Vaikka yhteisen maatalouspolitiikan poliittiseen päätöksentekoon osallistuminen, siihen vaikuttaminen ja valmistelu sekä maatalouspolitiikan täytäntöönpano ja siihen olennaisesti kuuluvat maksajavirastotehtävät ovat toimineet käytännössä asianmukaisesti, voidaan varsinaisten operatiivisten tehtävien eriyttämistä poliittisesta valmistelusta ja päätöksenteosta pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Toisena keskeisenä tavoitteena on toteuttaa valtioneuvoston linjauksia ministeriöiden roolin selkeyttämisestä suhteessa muuhun hallintoon. Valtioneuvoston huhtikuussa 1998 tekemän hallintopoliittisen

periaatepäätöksen mukaan hallitus käynnistää selvitystyön ministeriöiden kehittämiseksi hallituksen esikunniksi ja hallinnonalansa johtajiksi. Ministeriöistä siirretään tehtävät, jotka eivät välittömästi palvele hallituksen esikuntaroolia, alaisen hallinnon ohjausta ja johtamista, kansainvälistä yhteistyötä tai EU-koordinaatiota. Tehtävät organisoidaan ministeriön alaisiksi tai selvästi erillisiksi yksiköiksi. Valtioneuvosto asetti kesäkuussa 2000 keskushallintohankkeen tekemään ehdotuksia valtion hallinnon toiminnan kehittämiseksi. Valmistelua varten nimettiin 13 kehittämisaluetta, joille kullekin asetettiin osahanke. Osahankkeista keskushallinnon rakenneperiaatteita selvittävän työn lähtökohdana on kooltaan suppeat ja valtioneuvostotason perustehtäviin keskittyvät ministeriöt. Vuoden 2001 loppuun mennessä laaditaan hallituksen kannanotto keskushallinnon kehittämislinjoiksi.

Uudistus antaa mahdollisuuksia kehittää toimeenpanotehtävien johtamista, kun tehtäville tulee ministeriön poliittisesta johtamisesta erillinen toimiva johto. Tämä ja tehtävien kokoaminen yhteen virastoon antavat mahdollisuuden tehostaa viraston sisäisiä työnjakoa ja toimintaprosesseja. Asiakkaiden ja sidosryhmien asiointi tulee myös helpommaksi, kun asioita nykyisen kahden viranomaisen sijasta hoitaa yksi viranomainen.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Maaseutuvirastolle ehdotetaan siirrettäväksi maatalous- ja maaseutupoliittisia toimeenpanotehtäviä maa- ja metsätalousministeriöstä sekä tarvittavat voimavarat, ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta ne voimavarat, joilla tietopalvelukeskus on tuottanut edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä palveluita ministeriölle sekä sen tehtäviin kuuluva tilastotoimi. Uudelle virastolle siirrettäisiin tehtäviä laajemmin kuin mitä EU:n maksajavirastosäädökset edellyttävät. Maaseutuviraston perustehtäviä olisivat siten Euroopan yhteisön yhteisen

maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden ja yhteisön säädösten mukaisten maaseudun kehittämistoimien toimeenpano siltä osin kuin kehittämistoimet kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaalle. Kansallisista varoista maksettavien tukien toimeenpano on siinä määrin integroitunut EU-järjestelmiin, että myös niiden siirtäminen Maaseutuvirastolle on perusteltua. Tehtäviin sisältyisivät myös tuotanto- ja tukikiintiöiden toimeenpano sekä yhteisön tukijärjestelmiä koskevan yhdenmetyt hallinto- ja valvontajärjestelmän ja muiden valvontajärjestelmien toimeenpano. Maaseutuvirastoon on tarkoitus siirtää tehtäviä laajasti niin, että tehtävät sisältävät myös toimeenpanon valmistelua eikä vain käytännön toteutusta. Myös teknisluonteista norminantovaltaa ehdotetaan siirrettäväksi ministeriöltä Maaseutuvirastolle.

EMOTR:n ohjausosaston osalta maa- ja metsätalousministeriö säilyisi edelleen asemaltaan maksuviranomaisena. Tarkoituksena kuitenkin on, että se suorittaisi maksuviranomaistehtäviä vain menoilmoituksiin ja maksupyyntöihin sisältyvien menojen todentamisen osalta. Ehdotetut muutokset koskisivat EMOTR:n ohjausosaston toimeenpano- ja maksuviranomaistehtäviä sekä EAKR:stä rahoitettaviin Interreg-ohjelmiin sisältyvien maaseudun kehittämistoimenpiteiden kansallista rahoitusta koskevia toimeenpanotehtäviä, jotka siirrettäisiin Maaseutuviraston tehtäviksi. Virasto toimisi komission edellä mainitussa asetuksessa (EY) N:o 438/2001 tarkoitettuna välittävänä toimielimenä eräiden hallinto- tai maksuviranomaisen vastuulla olevien tehtävien osalta. Tehtävät määriteltäisiin tarkemmin maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 8 §:ssä ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 8 §:ssä sekä niiden nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Virastoon siirrettäisiin kaikki toimeenpanotehtävät kuten tietojärjestelmien suunnittelu ja ylläpito, ohjelmiin sisältyvien hankkeiden otantatarkastukset, lukuun ottamatta TE-keskusten tarkastamia maatalouden rakennetukia, sekä hallinto- ja

valvontajärjestelmien tarkastukset. Niin ikään virastoon siirrettäisiin maksujen ja tulojen hyväksyminen, maksujen suorittaminen sekä kirjanpito. Virasto toimisi myös EMOTR:n ohjausosaston osalta välittävänä toimielimenä pääosassa maksuviranomaisen vastuulla olevia tehtäviä, joita ovat muun muassa menoilmoitusten ja maksupyyntöjen laatiminen ja komissiolle toimittaminen sekä komission maksujen vastaanottaminen. Myös maksupyyntöjä koskevat ennusteet komissiolle laadittaisiin Maaseutuvirastossa. Maksuviranomais- ja muut toimeenpanotehtävät säilyisivät nykyisellään maa- ja metsätalousministeriössä KOR-osarahoitteisten toimenpiteiden sekä toimeenpanotehtävät EAKR-osarahoitteisten vesivarahankkeiden osalta. Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluvat hallintoviranomaistehtävät säilyisivät ministeriöllä. Maaseutuvirastolle siirrettäisiin kuitenkin eräitä LEADER+ -yhteisöaloiteohjelman hallintoviranomaistehtäviä sekä ministeriölle välittävänä elimenä osoitettuja tavoite 1 -ohjelmaa koskevia hallintoviranomaistehtäviä.

Ministeriö vastaisi edelleen EU-hallintokomiteatehtävistä ja EMOTR:in ohjaus- tai tukiosastosta osarahoitettavien ohjelmien sekä kansallisten tukijärjestelmien valmistelusta ja muutoksista, ohjelmien arvioinnesta, komissiolle vuosittain tehtävistä toimeenpanokertomuksista, seurantakomiteatyöstä, yhteistyöstä valtioneuvoston tasolla, talousarvioon sisältyvien myöntämisvaltuuksien jaosta aluehallinnolle sekä lausuman antamisesta ohjelmien toimeenpanon päättyessä. Edellä mainittujen tehtävien katsotaan vaativan siinä määrin poliittista ohjausta taikka toiminnallista riippumattomuutta, että ne kuuluvat ministeriön toimivaltaan. Maaseutuviraston osallistuminen asioiden valmisteluun varmistetaan jäljempänä luvussa 3.3. kuvatulla tavalla. Kaikki tutkimusrahoitusta ja valtakunnalliset maaseudun kehittämishankerahoitusta koskevat päätökset tehtäisiin edelleen ministeriössä, jotta ministeriön strategioita tukevan tutkimustoiminnan kokonaisuuden

hallinta ei heikkenisi. Myös harkinnanvaraisia valtionapuja koskevat rahoituspäätökset säilyisivät ministeriöllä. Maaseutuviraston perustamisen yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa keskushallinnon ja aluehallinnon välistä tehtävänjakoa nykyisestä. Kutakin tukijärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on yksityiskohtaisemmin säädetty eri viranomaisten tehtävistä. Ministeriön ohjauksella Maaseutuvirastolle tapahtuisi säästöjen, tulohajauksen sekä erillisten toimeksiantojen muodossa. Ministeriö ohjaisi TE-keskuksia säästöjen ja tulohajauksen kautta. TE-keskusten ohjaus tapahtuisi muilta osin Maaseutuvirastosta.

Maa- ja metsätalousministeriölle jäävien tehtävien osalta uudelleenjärjestelyt on suunniteltu toteutettaviksi siten, että Maaseutuvirasto tuottaisi kuten tietopalvelukeskuskin eräitä asiantuntijapalveluita ministeriölle. Vastaavasti Maaseutuvirasto voisi tuottaa palveluita sen toimialan tehtäviä hoitaville viranomaisille. Kysymys olisi lähinnä tietohallintopalveluista, jotka koskisivat tietojärjestelmien kehittämistehtäviä ja järjestelmien käyttöpalveluita, sekä hallinnon tukipalveluista, joihin sisältyisi asiakirjahallinnon ja virastopalveluiden tehtäviä. Palveluista sovittaisiin erikseen ja ne olisivat maksullisia. Sen sijaan ministeriölle jääviin tehtäviin liittyvää taloushallintoa ei enää hoidettaisi palveluna, vaan ministeriö hoitaisi sen itse ja tarvittavat voimavarat siirrettäisiin tietopalvelukeskuksesta ministeriöön.

Maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto ovat rahoitusvälineitä siinä toiminnassa, mikä ehdotetaan siirrettäväksi uuteen virastoon. Tämän johdosta rahastot on perusteltua siirtää Maaseutuviraston yhteydessä hoidettaviksi. Maatilatalouden kehittämisrahastosta rahoitettavia tutkimuksia koskevat päätökset tehtäisiin kuitenkin edelleen ministeriössä, mutta niiden muu hallinnointi tapahtuisi virastossa. Maaseutuviraston perustamislakiin otettavan säännöksen lisäksi tulee myös maatilatalouden kehittämisrahastosta annettua lakia sekä maatalouden

interventiorahastosta annettua lakia muuttaa. Kehittämisrahaston varojen käyttämistä maidon viitemäärien ostamiseen koskeva säännös ehdotetaan myös siirrettäväksi kehittämisrahastosta annettuun lakiin.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan perustettavaksi Maaseutuvirasto 1 päivästä huhtikuuta 2002. Samasta ajankohdasta lukien maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus lakkautettaisiin. Valtion vuoden 2002 talousarvioesityksessä on otettu huomioon ne järjestelyt, joita viraston perustaminen sekä tehtävien, niitä hoitavan henkilöstön ja määrärahojen siirtäminen ministeriöstä ja tietopalvelukeskuksesta virastoon ja henkilöstön siirtäminen tietopalvelukeskuksesta ministeriöön edellyttävät. Uudelleenjärjestelyt on suunniteltu toteutettaviksi valtioneuvoston hyväksymien vuoden 2002—2005 määrärahakehysten puitteissa.

Maaseutuviraston toimintamenomomentti olisi nettobudjetoitu. Tarvittava nettomääräraha on vuoden 2002 talousarvioesityksessä 16,1 miljoonaa euroa. Jatkossa viraston menoihin arvioidaan tarvittavan vuositasolla 26 miljoonaa euroa, josta tulo-rahoituksella katetaan noin 4 miljoonaa euroa. Menojen arvioinnissa on otettu huomioon se, että viraston henkilöstömäärä tulisi olemaan 346 ja että nykyisin maksajaviraston tietojärjestelmiksi luetut järjestelmät siirtyvät perustettavan viraston omaisuudeksi ja hallintaan. Tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön ja tietopalvelukeskuksen toimitilat sijaitsevat neljässä toimipisteessä Kluuvi—Kruunuhaka—Hakaniemi -alueella osittain samoissa rakennuksissa. Ministeriön henkilöstö on tarkoitus koota Kruunuhakaan valtion omistamiin tiloihin ja

Maaseutuvirasto yhtenäisiin pääkaupunkiseudulla sijaitseviin tiloihin. Järjestelyistä ei aiheudu lisämenoja.

Uusi virasto tuottaisi maa- ja metsätalousministeriölle ja muille viraston tehtäviin liittyville viranomaisille tietohallinto- sekä muita asiantuntijapalveluita ja hallinnon tukipalveluita. Palvelut ja niistä aiheutuvat kustannukset yksilöidään osapuolten välisessä sopimuksessa. Maa- ja metsätalousministeriö korvaa viraston tuottamista palveluista aiheutuvat menot, joiden määräksi arvioidaan vuositasolla 0,750 miljoonaa euroa. Viraston muut tulot olisivat lähinnä tietopalvelukeskuksesta siirtyviä tuloja, joista suurimman osuuden muodostavat neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 mukaisen nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän mukaiset maksut. Maaseutuviraston tehtäviin kuuluisi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämistoimien sekä niitä täydentävien kansallisten tukijärjestelmien toimeenpano. Maaseutuvirastosta on tarkoitus muodostaa valtion tilivirasto.

Vuoden 2002 talousarvioesityksessä on edellä mainittuihin tukiin esitetty yhteensä 2 042,6 miljoonaa euroa, josta luvussa 30.12. (Maa- ja puutarhatalouden tulotuki) 1 755,6 miljoonaa euroa, luvussa 30.13 (Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen) 152,3 miljoonaa euroa ja luvussa 30.14 (Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen) 134,7 miljoonaa euroa (ei sisällä momenttia 30.14.63).

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytössä arvioidaan vuonna 2002 olevan 310,6 miljoonaa euroa. Maatalouden interventiorahaston kautta arvioidaan rahoitettavan yhteisön tukia 110 miljoonalla eurolla. EMOTR:n tukiosastosta tuloutuu valtion talousarvioon ja interventiorahastoon yhteensä noin 899,8 miljoonaa euroa ja ohjausosastosta talousarvioon ja kehittämisrahastoon yhteensä noin 57,9 miljoonaa euroa.

Kunnallistaloudelliset ja elinkeinoelämään sekä kansalaisiin kohdistuvat vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia kuntien ja elinkeinoelämän talouteen kohdistuvia vaikutuksia. Uudistus helpottaa kuitenkin kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja viljelijöiden ja muiden edunsaajien asiointia, kun asioita on hoitamassa keskushallintotasolla vain yksi viranomainen.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Uudelleenjärjestelyjen yhtenä tarkoituksena on siirtää ministeriöstä pois tehtäviä, jotka ministeriöiden asemaa ja toimintaa koskevien kehittämistavoitteiden mukaisesti eivät luonteensa puolesta kuulu ministeriötasolle. Uuteen virastoon siirrettäisiin myös maa- ja metsätalousministeriön

tietopalvelukeskuksesta tilastotoimi sekä ne voimavarat, joilla se on tuottanut taloushallinto-, tietohallinto- ja muita palveluita ministeriölle. Maaseutuvirastoon siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriöstä 153 virkaa ja työsopimussuhteista tehtävää sekä niitä hoitavat henkilöt ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 192 virkaa ja työsopimussuhteista tehtävää ja niitä hoitavat henkilöt. Jotta Maaseutuviraston virkarakenne saataisiin tarkoituksenmukaiseksi, on tarpeen perustaa siirrettävien henkilötyövuosien puitteissa 4–5 uutta virkaa. Tietopalvelukeskuksen ylijohtajan virka lakkaisi ja Maaseutuvirastoon perustettaisiin ylijohtajan virka. Kaikkiaan viraston henkilömäärä olisi 346.

Maa- ja metsätalousministeriön henkilömäärä olisi muutosten jälkeen 319. Ministeriöön jäävät tehtävät ja voimavarat järjestään tarvittavilta osin samanaikaisesti uudelleen niin, että ministeriö pystyisi toimimaan tehokkaasti sen perustehtäviksi asetettujen tehtävien hoitamiseksi. Toisaalta tehtävien siirtomahdollisuuksia alaiselle hallinnolle selvitetään jatkossakin.

Vaikka maatalouden tukihallinnon toimintaprosesseja voidaan uudelleenjärjestelyillä pitemmällä aikavälillä tehostaa, ministeriön ja Maaseutuviraston yhteenlaskettua henkilöstömäärää ei voitane järjestelyjen seurauksena supistaa nykyisestä, koska ministeriöön ja Maaseutuvirastoon

tarvitaan osittain saman asiantuntemuksen hallitsevia henkilöitä muun muassa EU-osaamiseen ja sellaisen toimeenpanon valmisteluun, joka on tarpeen toteuttaa ministeriön asetuksilla. Myös hallintohenkilöstöä tarvitaan tässä organisoitimuudessa jonkin verran enemmän kuin mitä maa- ja metsätalousministeriössä ja tietopalvelukeskuksessa yhteensä tarvittiin, koska virastolla olisi sellaisia hallinnollisia tehtäviä, joita tietopalvelukeskuksella ei ole aiemmin ollut.

3.3. Yhteistyötarve maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston välillä

Maaseutuvirasto olisi itsenäinen virasto, mutta tiivis yhteistyö sen ja maa- ja metsätalousministeriön välillä on jatkossa välttämätöntä, jotta ministeriöllä olisi edellytykset toimia hallituksen asioita valmistelevana elimenä ja EU-koordinaattorina ja Maaseutuvirastolla toimeenpanoviranomaisena. Yhteistyötarve koskee etenkin Maaseutuviraston tehtäväaluetta koskevaa säädösvalmistelua, alue- ja paikallishallinnon ohjausta ja EU-valmistelua.

Uuden perustuslain seurauksena aikaisemmin alemmalla tasolla annettuja normeja annetaan nyt valtioneuvoston ja ministeriön asetuksilla, joita Maaseutuvirasto ei voi antaa. Vaikka säädösvalmistelu on ministeriön vastuulla, viraston olisi voitava osallistua sellaisten säädösten valmisteluun, jotka ovat luonteeltaan toimeenpanosäädöksiä, vaikka niihin kuuluisi jossain määrin periaatteellista harkintaa. Jos virastolla ei olisi tätä mahdollisuutta, sen rooli toimeenpanoviranomaisena jäisi suunniteltua kapeammaksi eikä voimavaroja voitaisi siirtää virastoon ehdotetussa määrin. Yhteistyötä varten tehtäisiin esimerkiksi säädösvalmisteluohjelmia ja käytännön työ tehtäisiin työryhmissä. Toisaalta virastoon kertyy runsaasti sellaista toimeenpanon seurantatietoa, jota myös ministeriö tarvitsee päätöksenteossa, suunnittelussa, raportoinnissa ja EU-koordinaatiossa.

Alaisen hallinnon ohjauksessa käytetään valtionhallinnossa useita eri ohjausmuotoja. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun asetuksen (93/1997) 10 §:n mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tulee yhteisesti valmistella tulosohjausta ja toiminnan kehittämistä koskevia asioita. Ministeriö vastaisi hallinnonalansa osalta edelleen TE-keskusten tulosohjauksesta ja sen koordinaatiosta. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain 2 §:n mukaan TE-keskus on myös sen keskushallinnon viraston ohjauksessa ja valvonnassa, jonka tehtäviä se on säädetty tai määrätty hoitamaan. Toiminnan päivittäisestä ohjauksesta ja tehtäviä hoitaville viranomaisille annettavasta toiminnan tuesta vastaisi Maaseutuvirasto hoitamiensa tehtävien osalta. Maaseutuvirastolle ehdotetaan myös annettaviksi valtuudet antaa muun muassa kiintiöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelyistä ja valvonnasta määräyksiä, joilla se voi ohjata toimeenpanoa. TE-keskusten ja muiden viranomaisten ohjaus tapahtuu siten osittain ministeriöstä ja osittain Maaseutuvirastosta. Vaikka tavoitteena on saada vastuut tulosohjauksessa ja muussa ohjauksessa mahdollisimman selkeiksi, yhteistyö ministeriön ja viraston välillä tulee olemaan välttämätöntä.

Päävastuu EU:n hallintokomiteatehtävistä olisi jatkossa ministeriöllä. Viraston edustajan on kuitenkin useissa tapauksissa tarpeen osallistua hallintokomiteoiden kokouksiin yhdessä ministeriön edustajan kanssa, kun niissä käsitellään toimeenpanon alaan kuuluvia asioita.

Ministeriö säilyisi komission asetuksessa (EY) N:o 1663/95 tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Toimivaltaisen viranomaisen tehtäviin kuuluu maksajaviraston hyväksymisperusteiden vahvistaminen, maksajaviraston hyväksyminen ja sen seuraaminen täyttääkö maksajavirasto jatkuvasti hyväksymisperusteet ja hyväksymisen mahdollinen peruuttaminen. Komissio on Suomea koskevassa tarkastusraportissaan pitänyt tarpeellisena

toimivaltaisen viranomaisen roolin selkeyttämistä ja vahvistamista suhteessa maksajavirastoon. EU:n säädökset ja komission kannanotto merkitsevät sitä, että ministeriön tulee valvoa ja seurata Maaseutuviraston toimintaa enemmän kuin muita hallinnonalan virastoja. Tämä ilmenee esimerkiksi siten, että ministeriö nimittää tilit varmentavan toimielimen tarkastamaan Maaseutuvirastoa ja että ministeriön tulee saada tietoa Maaseutuviraston EU:n säädösten mukaisesta toiminnasta ja lisäksi muun muassa komission ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosittain tekemien noin 10 tarkastusmatkan tuloksista ja mahdollisesti myös osallistua tarkastuksiin.

4. Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriön johtoryhmä sopi tammikuussa 2000 niistä linjauksista, joiden mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan organisaatioita uudistetaan. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (HALKÉ) käsiteli uudistuksia 13 päivänä huhtikuuta 2000. Uudistamiseen on kuulunut neljä osaluettua, joista elintarvikevalvonnan keskushallinnon uudistaminen ja maataloustutkimusta koskevat uudistukset on jo toteutettu. Metsäntutkimuslaitoksen Helsingin tutkimuskeskus lakkautettiin vuoden 2001 alusta ja liitettiin Vantaan tutkimuskeskukseen. Laitoksen virkojen uudelleen sijoittelua jatketaan.

Neljäntenä osa-alueena oli maksajavirastotehtävien uudelleen organisoiminen, jota selvitettiin ministeriön sisäisissä työryhmissä vuoden 2000 aikana. Työryhmät selvittivät kolmea eri organisointivaihtoehtoa. Ministeriö asetti tammikuussa 2001 hankkeen, jonka tehtävänä oli selvittää maksajavirastotoimintojen organisoiminen ministeriön alaiselle uudelle virastolle, johon liitettäisiin myös lähes kaikki tietopalvelukeskuksen nykyiset toiminnot. Hanketta ohjaa ohjausryhmä, jossa on edustettuna myös maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.

Lisäksi valmistelua varten nimitettiin syyskuun alusta 2001 erityinen selvitysmies. Hankkeen yhteydessä laaditusta ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, työministeriöltä ja ympäristöministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta, työvoima- ja elinkeinokeskuksilta sekä Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK r.y:ltä, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC:ltä sekä Maaseudun kehittäjät r.y:ltä. Lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti viraston perustamiseen. Ministeriöiden lausunnoissa tarkasteltiin ehdotetun lainsäädännön ja hallintojärjestelmän selkeyttä perustuslain valossa ja sitä onko virastolle suunniteltu norminantovalta riittävän tarkkarajaista ja yleensä perusteltua. Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että viraston tehtävät tulee sovittaa selkeämmin osaksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisen hallinnon järjestelmää. TE-keskukset kiinnittivät huomiota varsinkin tarpeeseen saada alaiseen hallintoon kohdistuva ohjaus selkeäksi. MTK ja SLC pitivät launnonssaan välttämättömänä, että virastolle asetettaisiin johtokunta tai vastaava elin. Lausunnot on pyritty ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittaminen

Valtioneuvosto antoi 5 päivänä huhtikuuta 2001 keskushallinnon yksiköiden ja muiden valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamisasioiden valmistelun ja käsittelyn järjestämistä koskevan ohjeen, joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2001. Ohjeen mukaan valtion toimintojen ja yksiköiden sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta

maan eri osiin, erityisesti aluekeskuksiin otetaan asianomaisen ministeriön toimesta selvitettäväksi muun muassa silloin, kun olemassa olevaa toimintaa organisoidaan merkittävästi uudelleen. Ministeriöiden tulee ilmoittaa organisoitavista yksiköistä ja toiminnoista alueellistamisen koordinaatioryhmälle, jonka valtioneuvoston kanslia on asettanut. Ministeriöiden tulee myös laatia kustakin hankkeesta alueellinen sijoittamisselvitys ja toimittaa siihen perustuva ehdotuksensa koordinaatioryhmälle.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi alueellistamisen koordinaatioryhmälle sijoittamisselvityksen, jonka kannanottona oli, että maksajavirastotoiminnot tulee säilyttää edelleen Helsingissä ja perustettava virasto sijoittaa Helsinkiin. Alueellistamisen koordinaatioryhmä käsittelee asiaa kokouksessaan 6 päivänä kesäkuuta 2001 ja toteaa, että perustettava virasto voidaan sijoittaa Helsinkiin. Koordinaatioryhmä korosti kuitenkin, että Maaseutuviraston toimintojen osittaista sijoittamista pääkaupunkiseudun ulkopuolelle alue- ja paikallishallintoon tulee selvittää pitkällä aikavälillä. Sijoittamisselvitys ja koordinaatioryhmän kannanotto annettiin tiedoksi hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmälle 14 päivänä kesäkuuta 2001.

Maksajavirastotehtävien järjestäminen Ahvenanmaan maakunnassa

Osa yhteisöläinsäädännön mukaisista maksajavirastotehtävistä, jotka liittyvät Ahvenanmaan maakunnassa toteutettavien maaseudun kehittämistoimenpiteiden täytäntöönpanoon, kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla maakunnan toimivaltaan. Maakunnan ja valtakunnan viranomaiset ovat yhteistyössä valmistelemassa viraston perustamisesta erillisenä toimenpiteenä järjestelyä, jossa maakunnalle kuuluvaa hallintovaltaa maksajavirastoasioissa siirrettäisiin Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla annettavalla sopimusasetuksella Manner-Suomessa toimivalle maksajavirastolle. Osa

maksajavirastotehtävistä, kuten maksujen hyväksymistä, maksujen suorittamista, maksukirjanpitoa ja valvontaa siirrettäisiin yhteisöainsäädännön edellyttämällä sopimuksella maksajavirastolta Ahvenanmaan maakuntahallituksen tehtäväksi.

Maaseutuviraston sisäinen organisointi

Maaseutuvirasto olisi päällikkövirasto ja sitä johtaisi ylijohtaja. Ylijohtaja ratkaisisi viraston päätettävät asiat. Työjärjestyksellä ratkaisuvaltaa voitaisiin siirtää viraston muulle virkamiehelle. Maaseutuvirastossa olisi sekä osastoja että toimintayksiköitä. Niistä määrättäisiin tarkemmin viraston työjärjestyksellä. Ylijohtaja vahvistaisi viraston työjärjestyksen.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Maaseutuviraston yleisistä toiminnan perusteista ja tehtävistä säädettäisiin tässä esityksessä ehdotetulla lailla Maaseutuvirastosta. Esitys sisältää myös ehdotukset Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1100/1994) ja maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta sekä ehdotukset maatilatalouden kehittämisrahastosta ja maatalouden interventiorahastosta annettujen lakien muuttamisesta. Tämän esityksen lisäksi hallituksen tarkoituksena on antaa hallituksen esitykset Eduskunnalle

-laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain, kolttalain (253/1995) sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) muuttamisesta,

-laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista, ja

-laiksi Euroopan yhteisön maidon ja

maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) kumoamisesta.

Rahoituslakien muutostarpeet johtuvat Maaseutuviraston perustamisesta. Lakeja tarkistettaisiin lähinnä siten, että maaseutupolitiikan täytäntöönpanotehtäviä siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriöltä perustettavalle virastolle. Lisäksi lakeihin tehtäisiin

joitakin sisällöllisiä tarkistuksia. Laissa maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista osoitettaisiin tehtäviä Maaseutuvirastolle. EY:n maitokiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain kumoaminen ei suoranaisesti liity viraston perustamiseen, mutta maitokiintiöiden hallinnointi on tarkoitus viraston perustamislailla siirtää Maaseutuvirastolle.

Maaseutuvirastolle ehdotetaan sen tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia valtuuksia antaa oikeussääntöjä. Viraston norminantovaltuuksien laajuus muodostuisi tämän esityksen ja edellä mainittujen erikseen annettavien lakiesitysten perusteella. Viraston norminantovalta perustuisi siten seuraaviin nimenomaisiin valtuussäännöksiin:

-Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanolain 11 §,

-maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudattavasta menettelystä annetun lain 13 §,

-maaseutuelinkeinojen rahoituslain 3, 7, 11, 26, 30, 32, 41, 44 ja 64 §,

-porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 3, 7, 22, 27, 28, 37, 40 ja 64 §, ja

-kolttalain 55 ja 65 §.

Viraston toimimisesta komission asetuksessa (EY) N:o 438/2001 tarkoitettuna toimielimenä säädettäisiin maaseutuelinkeinojen rahoituslain 8 §:ssä sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 8 §:ssä sekä niiden nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

On tarkoituksenmukaista, että edellä mainitut hallituksen esitykset käsiteltäisiin yhdessä. Nyt annettava hallituksen esitys liittyy myös valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Maaseutuvirastosta

1 §. *Toimiala ja hallinnollinen asema.* Maaseutuvirasto, jäljempänä virasto, toimisi maa- ja metsätalousministeriön alaisena keskushallintoviranomaisena. Uuden viraston tehtäviksi siirtyisivät maa- ja metsätalousministeriöstä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten ja sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön mukaisten toimenpiteiden sekä yhteisön ja kansallisen lainsäädännön mukaisten maaseudun kehittämistoimien täytäntöönpanotehtävät sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta maatalouteen liittyvä tilastotoimi.

Keskeisenä periaatteena ministeriön ja viraston välisen työnjaon määrittelyssä on ollut se, että ministeriössä valmistellaan poliittista päätöksentekoa ja virasto vastaisi päätösten toimeenpanosta, mistä osan muodostavat yhteisön säädösten mukaiset maksajavirastotehtävät. Viraston tehtäväalue käsittäisi muun muassa kotimaisten säädösten sekä neuvoston ja komission asetusten kansallisen toimeenpanon ohjeistuksen niiden valtuuksien puitteissa, jotka sille lailla määräysten antoon annettaisiin, lomakkeiden vahvistamisen, tukien käsittelyn ja myöntämisen, varastojen hoidon, valvonnan ja valvonnan tarkkailun, maksatuksen, kirjanpidon, takaisinperinnän, toimeenpanon seurannan mukaan lukien kiintiöiden seuranta, raportoinnin komissiolle ja sisäisen tarkastuksen. Osa mainituista toimeenpanotehtävistä on siirretty TE-keskuksille, kunnille ja muille viranomaisille eikä niihin järjestelyihin ole tässä yhteydessä tulossa muutoksia. Ministeriön kanssa tehtävää yhteistyötä on selvitetty yleisperustelujen kohdassa 3.3.

2 §. *Tehtävät.* Viraston tehtäviin kuuluisivat jäljempänä mainitut tehtävät siten kuin Euroopan yhteisön asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla niistä on

tarkemmin säädetty tai määrätty:

Virastolle kuuluviksi tehtäviksi säädettäisiin pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien tukien maksajavirasto- ja muut toimeenpanotehtävät siten kuin niistä on säädetty yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetuissa yhteisön asetuksissa ja päätöksissä. Tukiosastosta rahoitettavia tukia ovat yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset peltoala- ja kotieläintuet, maatalouden markkinoiden tasapainottamiseen liittyvät tuet ja maaseudun kehittämistoimenpiteistä ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus koko maassa ja muut maaseudun kehittämistoimenpiteet tavoite 1 -alueen ulkopuolella. Maksajavirastotehtäviin liittyen viraston tehtäviä olisivat komission asetuksessa (EY) N:o 1663/95 tarkoitettu maksujen hyväksyminen, maksatus, kirjanpito, valvonta ja sisäinen tarkastus.

Virasto hoitaisi myös kalatalouden interventioitehtäviä kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 104/2000 tarkoitetuille tuottajajärjestöille myönnettävien ja maksettavien interventio- ja siirtotukien sekä muiden korvausten osalta. Kalatalouden interventioitehtäviä hoidetaan tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosastolla. Viraston tehtäviin kuuluisivat myös elinkeinokalatalouden tukiin liittyvät valvontatehtävät siten kuin niistä erikseen säädetään.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin virastolle kuuluviksi tehtäviksi Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoitettavien tukitoimien toimeenpanotehtävät siten kuin niistä on säädetty rakennerahastoja koskevista

yleisistä säännöksistä annetussa neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetuissa yhteisön asetuksissa ja päätöksissä. Maa- ja metsätalousministeriö toimisi edelleen rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain mukaisesti EMOTR:n ohjausosaston osalta maksuviranomaisena tavoite 1 -ohjelmissa sekä hallinto- ja maksuviranomaisena LEADER+ -yhteisöaloiteohjelmassa. Tarkoituksena on, että virasto toimisi komission asetuksessa (EY) N:o 438/2001 tarkoitettuna välittävänä toimielimenä, jolle maaseutuelinkeinojen rahoituslain 8 §:ssä ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 8 §:ssä sekä niiden nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa siirrettäisiin pääosa maksuviranomaiselle kuuluvista tehtävistä. Ohjelmien toimeenpanoon liittyvistä hallintoviranomaistehtävistä Maaseutuvirastolle siirrettäisiin ohjelmiin sisältyvien tukijärjestelmien hallintojärjestelmän ylläpitämiseen ja järjestelmän valvontaan liittyvät teknisluonteiset tehtävät. Siirrettäviin tehtäviin kuuluisivat myös tilastotietojen kerääminen ja kirjanpitojärjestelmien varmistaminen sekä vastaavat toimeenpanotehtävät, jotka hallintoviranomaisella on LEADER+ -yhteisöaloiteohjelman osalta tai jotka sille on muutoin osoitettu välittävänä toimielimenä tavoite 1 -ohjelmissa. Lisäksi virastolle kuuluisivat Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin Interreg-ohjelmiin sisältyvien maaseudun kehittämistoimenpiteiden kansallista rahoitusta koskevat toimeenpanotehtävät siltä osin kuin ne kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan myös kansallisten maa- ja puutarhatalouden ja maaseudun kehittämistoimenpiteisiin myönnettävien tukien toimeenpano siirrettäisiin virastolle. Maaseudun kehittämistoimien toimeenpano siirrettäisiin siltä osin kuin se ei kuulu muulle

hallinnonalalle tai muulle viranomaiselle. Virastolle siirtyisi myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ja kolttalain mukaisia tehtäviä sekä yksittäispäätösten kuten esimerkiksi menekinedistämispäätösten tekeminen. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön nykyiset maaseudun rakentamiseen liittyvät ohjaustehtävät siirrettäisiin virastolle. Valtion talousarviosta ja maatalouden kehittämisrahastosta rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituspäätösten tekeminen ehdotetaan jätettäväksi kuitenkin ministeriölle, jotta ministeriön strategioita tukevan tutkimustoiminnan kokonaisuuden hallinta ei heikkenisi.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin virastolle kuuluviksi tehtäviksi Euroopan yhteisön yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvien kiintiöiden toimeenpano. Tällaisia ovat sonni-, härkä-, emolehmä- ja uuhikiintiöt sekä sokeri-, isoglukoosi- ja maitokiintiöt. Banaanin tuontikiintiöt on tarkoitus hallinnoida jatkossakin ministeriöstä. Virastolle kuuluisi hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2200/96 tarkoitettu hedelmän- ja vihannestuottajien tuottajaorganisaatioiden hyväksyminen ja tuottajaryhmittymien esihyväksyminen sekä toimintaohjelmien hyväksyminen.

Viraston tehtäviä olisivat niinkään pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaisesti tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdennetystä hallinto- ja valvontajärjestelmästä annetun neuvoston asetuksen ja sen nojalla annettujen yhteisön asetusten mukaisten tehtävien sekä muiden viraston tehtäviin liittyvien valvontajärjestelmien toimeenpano. Yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmää (IACS) koskevassa asetuksessa määritellään järjestelmään kuuluvat valvontamenetelmät ja ne tuki- ja palkkiojärjestelmät, joita valvotaan järjestelmän kautta. Jäsenvaltioille on lisäksi asetettu velvollisuus hallinnoida järjestelmään kuulumattomia yhteisön tukia

eräiden osien osalta vastaavalla tavalla kuin yhdenntyn hallinto- ja valvontajärjestelmän tukia.

Viimeksi mainitun neuvoston asetuksen soveltamisalaan kuulumattomista, viraston hallinnoimien tukien valvontajärjestelmistä tärkeimmät ovat tuensaajien jälkitarkastus, vientituen fyysinen tarkastus ja interventiovarastojen valvonta. Näistä säännellään neuvoston asetuksissa (ETY) N:o 4045/89 ja (ETY) N:o 386/90 sekä komission asetuksessa (EY) N:o 2148/96. Maaseudun kehittämistoimenpiteiden valvonnasta EMOTR:n tukiosaston osalta säädetään komission asetuksessa (EY) N:o 1750/1999 ja rakennerahastojen (EMOTR:n ohjausosasto ja KOR) osalta komission asetuksessa (EY) N:o 438/2001.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin viraston tehtäviin kuuluvista virallisen maatilatalouden tuottamisesta ja julkaisusta, maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyvien palveluiden tuottamisesta sekä maaseutuelinkeinorekisterin ylläpidosta. Tilastotehtävät hoitaa nykyisin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Tehtävät eivät muuttuisi siirtämisen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan viraston tehtäviksi säädettäisiin erät 1–3 kohdassa tarkoitettuihin lainamuotoisiin tukiin, valtiontakauksiin, valtionvastuisiin ja tukitoimista syntyneiden valtion saamisten maksuhelpotuksiin ja velkajärjestelyihin liittyvät tehtävät sekä tukien, palkkioiden ja korvausten takaisinperintä ja muut perintätehtävät. Perintätehtävät käsittäisivät myös eri lakien nojalla vastaaviin tarkoituksiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa myönnettyt tuet, lainat ja valtion kauppahintasaamiset. Tietopalvelukeskukselle on kuulunut eri säädösten ja määräysten mukaisten lainojen ja avustusten sekä lainojen hoitopalkkioiden ja korkohyvitysten maksatus ja takaisinperintä sekä valtion kauppahintasaamisten perintä, mitkä tehtävät

siirtyisivät virastolle.

Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohdan mukaan viraston tehtäviksi säädettäisiin maaseutuelinkeinojen rahoituslain ja maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain mukainen maanjärjestelytoiminta sekä yhteisön omien varojen järjestelmään (neuvoston päätös 94/728/EY ja neuvoston asetus (EY) N:o 1150/2000) kuuluvien sokerimaksujen perimiseen liittyvät tehtävät. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viraston tehtävästä hoitaa maatilatalouden kehittämisrahastoa siten kuin siitä on maatilatalouden kehittämisrahastosta annetussa laissa säädetty sekä maatalouden interventiorahastoa siten kuin siitä on maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa säädetty.

3 §. *Palvelujen tuottaminen.* Virasto tuottaisi ministeriölle sekä viraston toimialan tehtäviä hoitaville viranomaisille niiden tarvitsemia tietohallinto- ja tietotekniikkapalveluita, mahdollisia muita asiantuntijapalveluita sekä hallinnon tukipalveluita. Hallinnon tukipalvelut käsittäisivät muun muassa asia kirjahallinnon, palkanlaskennan ja virastopalveluiden tehtäviä. Näitä palveluita on ministeriölle aikaisemmin tuottanut maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus eikä ministeriön henkilövoimavarojen lisääminen näihin tehtäviin olisi taloudellisesti perusteltua. Palveluiden tuottaminen muille viranomaisille rajattaisiin liittyväksi viraston toimialan tehtäviä hoitaviin viranomaisiin. Kysymykseen tulee esimerkiksi kasvintuotannon tarkastuskeskus, jolle myös tietopalvelukeskus on tuottanut palveluita.

Pykälässä määritellyt palvelut ovat pääosin luonteeltaan sellaisia, että niiden tuottaminen on tyyppillisesti mahdollista vain viranomaiselle muun muassa tietoturvasuussyistä. Palveluiden tuottaminen olisi siksi viranomaistoimintaa. Virasto voisi käyttää kuitenkin tarvittaessa alihankintoja.

Palveluista tehtäisiin osapuolten välinen sopimus. Virastolle korvattaisiin palveluiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset, jotka yksilöitäisiin lähemmin palveluista laadittavassa sopimuksessa. Tässä pykälässä

tarkoitettuihin palveluihin ei sovellettaisi valtion maksuperustelakia (150/1992).

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Virastolle ehdotettujen tehtävien hoidossa noudatettavista menettelyistä sekä tarvittavista oikeuksista ja velvollisuuksista on säädetty useissa yhteisön asetuksissa ja kansallisissa laeissa. Tämän johdosta uuden viraston perustamislaissa ei ole tarpeen säätää näistä asioista, mutta informatiivisuuden vuoksi kansallisiin lakeihin viitattaisiin. Kiintiöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten käsittelyyn, myöntämiseen, maksamiseen, takaisinperintään sekä valvontaan, tiedonsaantioikeuteen, tarkastettavien velvollisuuksiin ja salassapitovelvollisuuteen sekä muihin toimeenpanoon liittyviin toimintoihin ja menettelytapoihin sovellettaisiin, mitä niistä säädetään Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa, maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa, maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa, kolttalaissa ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa taikka muualla laissa säädetään tai määrätään.

5 §. *Viraston ohjaus ja tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin viraston velvollisuudesta toteuttaa maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita ja tehtäviä sekä suorittaa ne valmistelu-, seuranta- ja arviointitoimeksiannot, jotka maa- ja metsätalousministeriö virastolle antaa.

Pykälän 2 momentin mukaan viraston tulee antaa maa- ja metsätalousministeriölle ne tiedot ja asiakirjat, jotka ministeriö toimivaltaisena viranomaisena ja valmistelua, seurantaa tai arviointeja varten tarvitsee. Virastoon kertyy runsaasti sellaista tietoa toimeenpanosta, esimerkiksi tuotantokiintiöistä ja TE-keskusten toteuttamista hankkeista, jota myös ministeriö saattaa tarvita muun muassa suunnittelussa ja EU:n päätöksenteossa.

Koska ministeriön tiedonsaantitarve on tässä tapauksessa suurempi kuin yleensä alaisten virastojen kohdalla, tulisi tiedonsaantioikeus turvata laissa. Ministeriö tarvitsee tietoja virastosta myös toimivaltaisen viranomaisen ominaisuudessa. Ehdotuksen mukaan ministeriöllä olisi oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset aineistot salassapitoa koskevien säännösten estämättä.

6 §. *Organisaatio.* Virastoa johtaisi ylijohtaja. Viraston sisäisistä toimintayksiköistä määrättäisiin viraston työjärjestyksessä.

7 §. *Asioiden käsittely.* Perustettava virasto olisi päällikkövirasto. Ylijohtaja päättäisi viraston toimialaan kuuluvista asioista, jollei hän olisi työjärjestyksellä siirtänyt päätösvaltaansa muulle viraston virkamiehelle. Ylijohtajalla olisi yksittäistapauksessa oikeus ottaa ratkaistavakseen työjärjestyksellä muun virkamiehen ratkaistavaksi siirretty asia.

8 §. *Tarkeimmat säännökset.* Valtioneuvoston asetuksella säädetäisiin viraston virkojen täyttämistä sekä ylijohtajan ja muiden esimiesasemassa olevien virkamiesten esimiesasemaan liittyvistä tehtävistä.

Pykälän 2 momentin mukaan viraston ylijohtajan vahvistamalla viraston työjärjestyksellä määrättäisiin henkilöstön tehtävistä, sijaisuuksista, asioiden valmistelusta ja esittelystä, asiakirjojen allekirjoittamisesta ja viraston hallinnon nojalla järjestelystä. Ehdotetun lain 7 §:n nojalla viraston ylijohtaja voisi myös delegoida asioiden ratkaisuvalltaa työjärjestyksellä viraston muille virkamiehille.

9 §. *Muutoksenhaku.* Viraston tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva riippumaton hallintotuomioistuintyyppinen viranomainen ja jonka päätöksistä saa hakea edelleen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslautakunnasta säädetään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetussa laissa (1203/1992), jota on muutettu 1 päivästä maaliskuuta 1995 voimaan tulleella lailla. Hallintolainkäyttö maataloushallinnon alalla edellyttää laajan

kotimaisen lainsäädännön tuntemuksen ohella myös yhteisön lainsäädännön, erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan tuntemusta. Myös TE-keskusten tekemistä maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukijärjestelmiin liittyvistä päätöksistä valitetaan maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Ministeriön tekemistä päätöksistä, jotka ehdotetaan siirrettäviksi virastolle, haetaan nykyisin muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

10 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002. Sillä kumottaisiin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettu laki (1200/1992) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Näitä toimenpiteitä olisivat esimerkiksi viraston ylijohdajan viran perustaminen ja täyttäminen sekä muut viraston toiminnan käynnistämiseen liittyvät toimenpiteet.

11 §. *Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälä sisältäisi säännöksen siitä, että ehdotetun lain tullessa voimaan maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat viraston tehtäviin, siirtyisivät viraston käsiteltäviksi.

Pykälän 2 momentin mukaan viraston tehtäviin liittyvät sopimukset, sitoumukset samoin kuin muiden vastuiden ja oikeuksien hoito siirtyisivät maa- ja metsätalousministeriöltä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta perustettavalle virastolle.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että mitä lain voimaan tullessa siirtyvien tehtävien hoidosta mahdollisesti muualla säädetään, koskee vastaavasti perustettavaa virastoa, jollei toisin säädetä tai määrätä. Säännöksellä pyritään varmistamaan se, että samat säädökset, jotka sääntelevät nykyisin virastolle siirtyvien tehtävien hoitoa, koskevat myös virastoa. Säännös ei valtuuttaisi virastoa antamaan oikeussääntöjä.

12 §. *Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että maa- ja metsätalousministeriö päättäisi erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön sekä virkojen ja tehtävien siirtymisestä tämän lain voimaan tullessa virastoon tai tietopalvelukeskuksen virkojen siirrosta ministeriöön. Virkojen tai tehtävien siirtämiseen taikka viran nimen muuttamiseen ei tarvittaisi virkamiehen suostumusta. Erityinen säännös on tarpeen, koska valtion virkamieslain (750/1994) mukaan täytettynä oleva virka saadaan siirtää organisaatiosta toiseen vain asianomaisen virkamiehen suostumuksella. Maa- ja metsätalousministeriö voisi tarvittaessa perustaa virastoon uusia virkoja ja niitä ensimmäisen kerran täytettäessä nimittää virkoihin. Virat, ylijohdajan virkaa lukuun ottamatta, voidaan tällöin täyttää haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään edellä tarkoitettu henkilö.

Tietopalvelukeskuksen ylijohdajan virka ei kuitenkaan siirtyisi virastoon, sillä virka lakkaisi ehdotetun lain voimaan tullessa ja uuteen virastoon perustettaisiin ylijohdajan virka.

Valtioneuvosto on 15 päivänä toukokuuta 1998 antanut periaatepäätöksen henkilöstön aseman järjestämisestä valtionhallinnon organisaatiomuutostilanteissa. Sen mukaan viraston lakatessa ja sen tehtävien siirtyessä toiselle valtion virastolle sisällytetään asianomaiseen organisaatiomuutoslakiin säännös, jonka mukaan virka- ja työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy tämän viraston palvelukseen. Ehdotettu säännös on tämän mukainen. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa on käytössä uudistettu palkkausjärjestelmä. Tarkoituksena on, että siirtyvien henkilöiden palkkausedut säilyvät. Ministeriöstä siirtyvillä henkilöillä on sen sijaan palkkaustaulukoiden mukainen palkkaus. Tavoitteena on, että uusi palkkausjärjestelmä saadaan virastossa käyttöön koko henkilöstön osalta mahdollisimman nopeasti.

1.2. Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta

2 §. *Toimivaltainen viranomaisena.* Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan yleinen täytäntöönpano kuuluisi pykälän 1 momentin mukaan edelleen maa- ja metsätalousministeriölle, jollei lailla toisin säädetä tai määrätä. Maa- ja metsätalousministeriö olisi niinkään yhteisön säädöksissä tarkoitettu toimivaltainen viranomaisena. Ministeriö voi kuitenkin voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan jonkin asian tai asiaryhmän osalta siirtää toimivaltaansa kuuluvia asioita muille viranomaisille. Apuna voidaan käyttää maatalous- ja puutarha-alan yhteenliittymiä. Tuotteiden laadunvalvonnassa ja rekisteritehtävissä tulisi voida käyttää tarvittaessa apuna myös muita yksityisoikeudellisia maatalousalan laitoksia. Momenttiin ehdotetaan siten lisättäväksi tätä mahdollisuutta koskeva maininta. Tehtävät tulisivat liittymään esimerkiksi lihan julkiseen varastointiin ja laatuokituksen valvontaan, mikä muun muassa edellyttää sellaista lihan leikkaamiseen ja lihakuuden arviointiin liittyvää erityisosaamista, mitä hallinnolla ei ole, sekä nautaeläinten tunnisterekisterin ylläpitoon ja toimeenpanoon lähinnä asiakaspalvelua koskevien tehtävien osalta, kuten eläinten rekisteri-ilmoitusten vastaanotto ja rekisterimerkkien toimittaminen. Mainittuja tehtäviä hoitavat nykyisin yksityisoikeudelliset laitokset. Informatiivisuuden vuoksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Maaseutuviraston täytäntöönpanotehtävistä on erikseen säädetty lailla. Sen lisäksi, mitä viraston perustamislaissa on sen tehtäväksi lailla säädetty, ministeriö voi myöhemmin tarvittaessa edelleen siirtää viraston tehtäväksi pykälän 2 momentin mukaan myös muita toimialaansa kuuluvia tehtäviä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin todistuksen myöntävän toimielimen valitsemisesta. Toimielimen valitsisi asiassa toimivaltaisena viranomaisena toimiva maa- ja metsätalousministeriö. Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen 6 artiklan mukaan

jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle muun muassa vuosittaiset tilit yhdessä niiden tarkastamiseksi ja hyväksymiseksi tarvittavien tietojen sekä tilien täydellisyyttä, tarkkuutta ja todenperäisyyttä koskevan todistuksen kanssa. Todistuksen antaa tekemänsä tilintarkastuksen perusteella erityinen todistuksen myöntävä toimielin, jonka tulee olla toiminnallisesti riippumaton maksajavirastosta. Todistuksen lisäksi toimielin laatii havainnoistaan kertomuksen. Todistuksen antamisesta, sen edellyttämistä tutkimuksista ja todistuksen myöntävän toimielimen riippumattomuus- ja kelpoisuuskuoreista säädetään yksityiskohtaisesti komission asetuksen (EY) N:o 1663/95 3 artiklassa. Suomessa todistuksen myöntävän toimielimen tehtävää hoitaa auktorisoitu tilintarkastusyhteisö.

3 §. *Valvonta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainittaisiin perustettava Maaseutuvirasto Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettujen säädösten valvojana siltä osin kuin valvonta koskee virastolle laissa säädettyjen tehtävien noudattamista.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon jo toteutetut maataloushallinnon organisaatiomuutokset lisäämällä momenttiin maininnat Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksesta sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksista. Hallinnollisen selvyyden vuoksi lääninhallitukset on syytä sisällyttää mainittuun momenttiin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös kuntien elintarvikevalvontaa hoitavat viranomaiset, sillä kyseiset viranomaiset tekevät tarkastuskäyntejä ja näytteenottoja jo nykyisinkin Elintarvikeviraston puolesta. Momentissa todettaisiin siten vallitseva tilanne. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta yksityisoikeudellisista maatalousalan laitoksista, joita tulisi voida tarvittaessa käyttää apuna tuotteiden laadunvalvonnan täytäntöönpanossa.

4 §. *Tiedonsaantioikeus.* Valvontaa suorittavien viranomaisten palveluksessa olevien henkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi pykälän 1 momenttiin olisi

johdonmukaisuuden vuoksi lisättävä maininta yksityisoikeudellisista maatalousalan laitoksista.

5 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi perustuslain tasolla voimassa olevaa kotirauhan suojaa vastaavasti. Tarkastusoikeutta koskevan säännöksen soveltamisala määräytyy lain soveltamisalan myötä siten, että tarkastus voidaan suorittaa vain, jos se on välttämätöntä sen selvittämiseksi, onko Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä ja näiden mukaisia tukiehtoihin sisältyviä määräyksiä ja sitoumuksia noudatettu. Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden alalla Euroopan yhteisön lainsäädäntö sisältää yksityiskohtaiset säännökset jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuudesta valvonnan toteuttamiseen ja tämän valvonnan sisällöstä. Pääsääntöisesti tarkastusten yhteydessä ei ole tarvetta päästä asuintiloihin, koska tarkastukset kohdistuvat tuotantotiloihin, eläinsuojiin, varastoihin tai muihin perustuslaissa turvatun kotirauhan piiriin ulkopuolelle jääviin paikkoihin. Toisinaan saattaa kuitenkin syntyä tilanteita, joissa tarkastuksen tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeen todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat tuensajaan asunnossa ja joista ei muutoin voida saada selvitystä. Perustuslain 10 §:ään liittyvän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti (PeVL 19/2000 vp) tarkastus saadaan suorittaa perustuslaissa turvatun kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa eli pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa vain, jos on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai lakia rikottavan. Tämän mukaisesti ehdotetaan säädettäväksi, että asunnossa tarkastus voidaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan. Tällaisen perustellun syyn olemassaolo on harkittava tarkastuksen yhteydessä tapauskohtaisesti. Sellaisenaan merkitystä voidaan antaa muiden tarkastuksissa ilmi tulneiden seikkojen lisäksi tuensajaan menettelylle tarkastuksen yhteydessä. Vastaava säännös

ehdotetaan otettavaksi todistuksen myöntävän toimielimen sekä maaseutuelinkeinojen tukitehtävien hoitamisesta annetun lain tarkastusoikeutta koskevaan säännökseen.

5 a §. *Todistuksen myöntävän toimielimen tarkastus- ja tiedonsaantioikeus.* Uudessa 5 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi todistuksen myöntävän toimielimen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta.

Toimielimen tehtävänä on tarkastaa, että maksajavirastolla on tarvittavat hallinnolliset rakenteet sen maksujen oikeellisuuden varmistamiseksi. Tarkastettavien asioiden laajuus määräytyy yhteisöläinsäädännön perusteella. Tarkastukset kohdistuisivat pääasiassa maksajavirastona toimivan viraston toimintaan, mutta tehtävän yhteisön säännösten mukainen suorittaminen saattaa joissakin yksittäistilanteissa edellyttää, että tarkastusten on voitava kohdistua maksajaviraston ja sen tehtäviä hoitavien viranomaisten lisäksi maksajavirastotehtäviä hoitaviin kunnallisen itsehallinnon piiriin kuuluviin ja hallinnon ulkopuolisiin toimijoihin sekä tuensajina olevien yksityisten oikeussubjektien toimintaan. Tuensajaan tai -hakijan käsitteen piiriin katsotaan jäljempänä kuuluvan myös sopimusperusteisen korvauksen saaja kuten esimerkiksi varastonpitäjä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikeudet tarkastaa tuensajaan tuotantorakennuksia, viljelmiä, toimitiloja ja muita olosuhteita, jotka ovat tuen saannin edellytyksenä. Lisäksi momentissa säädettäisiin asunnossa tapahtuvasta tarkastuksesta edellä 5 §:ssä ehdotetun mukaisesti.

Todistuksen myöntävän toimielimen tiedonsaantioikeudesta ehdotetaan säänneltäväksi pykälän 2 momentissa. Tiedonsaantioikeus koskisi viranomaisilta saatavia, tutkimuksen tekemiseksi välttämättömiä tietoja sekä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, kirjanpitoa, verotusta tai yksityisen taloudellista asemaa koskevana olisi muutoin pidettävä salassa.

7 §. *Avunantovelvollisuus.* Pykälään

ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin viranomaisen sekä tuensaajan velvollisuudesta esittää korvaukset tarkastusta suorittavalle todistuksen myöntävän toimielimen edustajalle kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat. Valvontaviranomaiselle annettavasta avusta on säädetty pykälän 1 momentissa.

7 a §. *Tehtävissä noudatettava menettely.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi pykälä, jossa selvennettäisiin laissa säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä suorittavien henkilöiden vastuuta. Tämä koskee varsinkin todistuksen myöntävän toimielimen edustajia. Pykälässä ehdotetaan erikseen mainittavaksi hallintotoimintaa velvoittavat yleissäädökset, joita tehtäviä suoritettaessa olisi noudatettava sekä valtion virkamieslain säännökset tehtävien asianmukaisesta suorittamisesta ja kiellosta taloudellisen tai muun edun hankkimiseen, jos luottamus tehtävien suorittajaan heikkenisi.

9 §. *Ahvenanmaa.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jo toteutettu maataloushallinnon organisaatiomuutos otetaan huomioon ja maaseutuelinkeinopiirien sijasta käytetään mainintaa työvoima- ja elinkeinokeskuksista.

11 §. *Tarkemmat määräykset.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa Maaseutuvirastolle säädettäisiin valtuudet antaa tarkempia määräyksiä viraston päätöksellä sen tehtäviin liittyvissä asioissa. Määräystenantovaltuudet ovat tarpeen kiintiöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamisenmenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja teknisuonteisesta valvonnasta.

Maaseutuviraston keskeisiä tehtäviä on huolehtia valvonnan toimeenpanosta. Hallinnon toimivuuden ja työnjaon kannalta on ensiarvoisen tärkeää, ettei valvontatehtäviä jaeta norminantoon ja toimeenpanoon eri tahojen hoidettaviksi. Valvontatehtävät ovat laaja kokonaisuus, jonka osalta annettaviin normeihin sisältyy erittäin paljon pääasiassa teknisiä määräyksiä. Euroopan yhteisön asetukset asettavat valvontasäännöksille rajat, joiden puitteissa on kansallisesti toimittava.

Viraston on lisäksi voitava antaa määräyksiä

tehtäviensä hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista. Kansallista liikkumavaraa yhteisötason säädöksissä kyseisten määräysten antamiseen on annettu muun muassa hakemisen osalta tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdenmennyksestä hallinto- ja valvontajärjestelmästä annettussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3508/92; myöntämisen osalta kaikissa markkinajärjestelyjä koskevissa asetuksissa, kuten esimerkiksi tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille annettussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1251/1999 tai maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annettussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1255/1999; maksamisen osalta neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta annettussa komission asetuksessa (EY) N:o 1663/95 ja maataloustuotteiden vientitukijärjestelmien soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä annettussa komission asetuksessa (EY) N:o 800/1999.

Määräyksiä voitaisiin siten antaa muun muassa kansallisen ja EU:n tukipolitiikan, vientitukitoiminnan, tukiohjelmien, varastointikorvausten ja interventiotominnan toteuttamisen edellyttämistä hakemuksiin liitettävistä asiakirjoista ja niiden laadusta, hakemuksessa tarvittavista tiedoista, valvontamenetelmistä, valvonnan mittaustarkkuuksista, ilmoitusvelvollisuuksista ja lupamenettelyistä. Määräykset koskisivat pääosin niitä hallinnon tahoja, joille viraston tehtäviä on lain nojalla siirretty, kuten kunnat, työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä eräät yksityisoikeudelliset laitokset, mutta myös tuenhakijoita.

Virastolla olisi lisäksi oltava valtuudet antaa määräyksiä tuenhakijoille, kunnille ja tukijärjestelmissä mukana osallisina tai muina toimijoina oleville, kuten meijerit ja teurastamot, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamisesta, säilyttämisestä tai hävittämisestä. Aineistoa, joista määräyksiä

tulisi voida antaa, olisivat esimerkiksi hakemusasiakirjat liitteineen, eläinten korvamerkkit, punnitustodistukset ja tiedot teurastetuista eläimistä. Virasto voisi niinkään vahvistaa tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus- ja päätöslomakkeet.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti Maaseutuvirastosta ehdotetun lain kanssa. Jotta viraston toimialan edellyttämä ohjeistus jatkuisi katkeamatta, ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, joiden antaminen sisällöllisesti esitetään siirrettäviksi virastolle, jäisivät voimaan, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

1.3. Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä

2 §. *Viranomaiset.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se tarkennetaan koskemaan myös uutta Maaseutuvirastoa. Samalla ehdotetaan muutettavaksi maaseutuelinkeinopiirit työvoima- ja elinkeinokeskuksiksi, koska jo aiemmin on toteutettu tätä koskeva hallinnonuudistus.

3 §. *Päätös.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä 2 §:ssä mainitusta syystä aiheutuva maaseutuelinkeinopiirien muutos työvoima- ja elinkeinokeskuksiksi.

7 §. *Takaisinperintä.* Pykälän 3 momentissa mainittua takaisinperinnän 300 markan vähimmäisrajaa ehdotetaan muutettavaksi euron käyttöönoton 1 päivänä tammikuuta 2002 vuoksi euromääräiseksi. Momentin terminologisen yhtenäisyyden vuoksi ehdotetaan käytettäväksi tuottaja -sanana sijasta tuensaaja -käsitettä.

Takaisinperittävälle määrälle suoritettavaa kuuden prosentin korkoa ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavaksi, sillä korkoprosenttia muutettiin viimeksi elokuussa 2000 ja tietojärjestelmät on rakennettu tämän mukaisesti. Vuosittain tehdään useita

tuhansia takaisinperintäpäätöksiä ja tietojärjestelmien muuttaminen vaihtelevan korkoprosentin huomioonottamiseksi vaatii huomattavaa ja perusteellista valmistelua ja muutoksen vaikutusten arviointia. Tätä ei ole mahdollista toteuttaa Maaseutuviraston perustamisen yhteydessä.

Maatalouslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä korkoprosentin muuttaminen korkolain (633/1982) mukaiseksi otetaan uudelleen tarkasteluun.

8 §. *Valvonta.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetulla lisäyksellä halutaan selventää asunnossa tapahtuvaa tarkastusta vastaavasti kuten edellä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n kohdalla on todettu.

10 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Maaseutuvirasto. Koska maaseutuelinkeinojen valituslautakunta toimii itsenäisenä valitusviranomaisena, ehdotetaan 1 momentista lisäksi poistettavaksi viittaus valituslautakunnan toimimisesta maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Samalla ehdotetaan maaseutuelinkeinopiirit muutettavaksi työvoima- ja elinkeinokeskuksiksi.

12 §. *Päätöksen maksullisuus.* Pykälässä ehdotetaan maaseutuelinkeinopiirit muutettavaksi työvoima- ja elinkeinokeskuksiksi.

13 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän otsikkoa ja 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi säännösten ja määräysten antovaltuuksien osalta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että se on yhteneväinen lain soveltamisalaa koskevan 1 §:n kanssa. Samalla momenttiin ehdotetaan tehtäväksi Maaseutuviraston perustamisesta aiheutuva tekninen muutos.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti siten, että Maaseutuvirastolle säädettäisiin valtuudet antaa tarkempia määräyksiä viraston päätöksellä sen tehtäviin liittyvissä asioissa. Määräystenantovaltuudet ovat tarpeen tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämisen ja maksamismenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja teknisluonteisesta valvonnasta.

Maaseutuviraston keskeisiä tehtäviä on huolehtia valvonnan toimeenpanosta. Hallinnon toimivuuden ja työnjaon kannalta on ensiarvoisen tärkeää, ettei valvontatehtäviä jaeta norminantoon ja toimeenpanoon eri tahojen hoidettaviksi. Valvontatehtävät ovat laaja kokonaisuus, jonka osalta annettaviin normeihin sisältyy erittäin paljon pääasiassa teknisiä määräyksiä. Euroopan yhteisön asetukset sekä kansalliset lait ja valtioneuvoston asetukset asettavat valvontasäännöksille rajat, joiden puitteissa viraston on toimittava. Viraston on lisäksi voitava antaa määräyksiä tehtäviensä hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista. Kansallista liikkumavaraa yhteisötason säädöksissä kyseisten määräysten antamiseen on annettu muun muassa hakemisen osalta tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdenmukaisuudesta hallinto- ja valvontajärjestelmästä annetussa neuvoston asetuksessa; myöntämisen osalta kaikissa markkinajärjestelyjä koskevissa asetuksissa, kuten esimerkiksi tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille annetussa neuvoston asetuksessa tai maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa; maksamisen osalta neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä EMOTR:n tukiosaston tilin tarkastamisen ja hyväksymisen osalta annetussa komission asetuksessa ja maataloustuotteiden vientitukijärjestelmien soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä annetussa komission asetuksessa. Määräyksiä voitaisiin siten antaa muun muassa kansallisen ja EU:n tukipolitiikan, vientitukitoiminnan, tukiohjelmien, varastointikorvausten ja interventiotoiminnan toteuttamisen edellyttämistä hakemuksiin liitettävistä asiakirjoista ja niiden laadusta, hakemuksessa tarvittavista tiedoista, valvontamenetelmistä, valvonnan mittaustarkkuuksista, ilmoitusvelvollisuuksista ja lupamenettelyistä. Määräykset koskisivat pääosin niitä hallinnon tahoja, joille viraston tehtäviä on lain nojalla siirretty, kuten

kunnat, työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä eräät yksityisoikeudelliset laitokset, mutta myös tuenhakijoita.

Virastolla olisi myös oltava valtuudet antaa määräyksiä tuenhakijoille, kunnille ja tukijärjestelmissä mukana osallisina tai muina toimijoina oleville, kuten meijerit ja teurastamot, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamisesta, säilyttämisestä tai hävittämisestä. Aineistoa, joista määräyksiä tulisi voida antaa, olisivat esimerkiksi hakemusasiakirjat liitteineen, eläinten korvamerkit, punnitustodistukset ja tiedot teurastetuista eläimistä. Virasto voisi niinkään vahvistaa tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus- ja päätöslomakkeet.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti Maaseutuvirastosta ehdotetun lain kanssa kuitenkin siten, että lain 7 §:n 3 momentin mukainen euromuutos tulisi voimaan jo euron käyttöönoton yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 2002.

Jotta viraston toimialan edellyttämä ohjeistus jatkuisi katkeamatta, ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, joiden antaminen sisällöllisesti ehdotetaan siirrettäväksi virastolle, jäisivät voimaan, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

1.4. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta

2 a §. Maatilatalouden kehittämisrahaston siirtyessä Maaseutuviraston yhteyteen, pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva tekninen muutos.

3 §. Omaisuuden siirrosta tilojen koon suurentamiseksi ja jakoalueen tilussijoituksen parantamiseksi voisi pykälän 2 momenttiin ehdotetulla muutoksella päättää Maaseutuvirasto. Kysymyksessä ovat yksittäistapaaluonteisina päätökset, jotka luonteensa puolesta kuuluisivat perustettavan viraston tehtäviin. Maa- ja vesialueiden ostamisesta, vaihtamisesta ja luovuttamisesta

käypää hintaa vastaan määräisi edelleenkin maa- ja metsätalousministeriö.

Kehittämiskassan varojen käyttämisestä maidon viitemäärien ostamiseen säädetään erikseen kumottavaksi ehdotetun Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 8 a §:ssä. Kehittämiskassan varojen käyttäminen edellyttää aina lakiin otettavaa säännöstä. Tästä syystä sanottu säännös esitetään siirrettäväksi kehittämiskassasta annettuun lakiin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti Maaseutuvirastosta ehdotetun lain kanssa.

Pykälä sisältäisi lisäksi säännöksen siitä, että ehdotetun lain tullessa voimaan maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, siirtyisivät kyseisen viraston käsiteltäviksi.

1.5. Laki maatalouden interventiorahastosta

1 §. *Rahaston tarkoitus.* Maatalouden interventiorahaston siirtyessä Maaseutuviraston yhteyteen, pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva tekninen muutos. Samalla ehdotetaan muutettavaksi rahaston itsenäistä luonnetta paremmin kuvaavaksi maininta sen asemasta viraston yhteydessä eikä alaisuudessa.

3 §. *Rahaston lainanotto.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi rahaston lainanottoa koskeva, euron käyttöönotosta 1 päivänä tammikuuta 2002 johtuva muutos. Lainanoton enimmäisraja ehdotetaan muutettavaksi 1 500 miljoonasta markasta 250 miljoonaksi euroksi. Lainanoton enimmäisrajaa ehdotetaan samalla hieman alennettavaksi nykyisestä.

7 §. *Maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi mainitusta hallinnon uudistuksesta aiheutuva tekninen muutos. Vastaavanlainen maininta kyseisten tehtävien hoitamisesta on

maatilatalouden kehittämiskassasta annetun lain muutosehdotuksessa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti Maaseutuvirastosta ehdotetun lain kanssa kuitenkin siten, että lain 3 §:n 1 momentissa mainittu rahaston lainanottovaltuuden markkamäärän muutos euroiksi tulisi voimaan jo euron käyttöönoton yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 2002.

Pykälä sisältäisi lisäksi säännöksen siitä, että ehdotetun lain tullessa voimaan maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, siirtyisivät kyseisen viraston käsiteltäviksi.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Maaseutuvirastosta ehdotetun lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin säännökset muun muassa viraston virkojen täyttämistä sekä ylijohtajan ja muiden esimiesasemassa olevien virkamiesten esimiesasemaan liittyvistä tehtävistä. Tarkat määräykset viraston sisäisestä toiminnan järjestämisestä, viraston toimintayksiköistä ja sijaisuuksista sisältyisivät perustettavan viraston työjärjestykseen. Ylijohtaja vahvistaa viraston työjärjestyksen.

Viraston suoritteista perittävistä maksuista päättäisi valtion maksuperustelain mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö.

Luonnos Maaseutuvirastosta annettavasta valtioneuvoston asetuksesta on tämän esityksen liitteenä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002 kuitenkin siten, että maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 7 §:n 3 momentin ja maatalouden interventiorahastosta annetun

lain 3 §:n 1 momentin euroa koskevat muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002. Maaseutuvirastosta ehdotetun lain täytäntöönpanoon liittyviin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen kuin ehdotettu laki tulee voimaan. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa työjärjestyksen antaminen ja viraston ylijohdajan sekä muiden uusien virkojen täyttäminen.

4. Säättämisyjärjestys

4.1. Valtuudet antaa oikeussääntöjä ja määräyksiä

Maatalous on kaikkein pisimmälle integroitu sektori EU:ssa. EY:n perustamissopimuksen 32 artiklan mukaan maataloustuotteiden yhteismarkkinoiden toiminnan ja kehittämisen yhteydessä on toteutettava yhteinen maatalouspolitiikka. Jäsenvaltioiden kansallinen toimivalta maataloussektorilla on hyvin rajoitettu, esimerkiksi tuotekohtaiset markkinajärjestelyt korvaavat kansalliset markkinajärjestelyt. Toimivalta maatalouspolitiikassa on yhteisöllä jäsenvaltioiden pannessa täytäntöön yhteisön maatalouspoliittista lainsäädäntöä. Neuvoston ja toisinaan jopa viikoittain kokoontuvien maatalouden komitologia komiteoiden työn tuloksena syntyy lainsäädäntöä, joka saattaa edellyttää jäsenvaltioilta nopeasti toteutettavia kansallisten säädösten muutostarpeita. Lähtökohtana ehdotuksessa on pidetty sitä, että maa- ja metsätalousministeriön sekä Maaseutuviraston välinen työnjako vaikuttaa perustettavan uuden viraston määräystenantovaltuuksien määräytymiseen. Yhteisötason säädöksissä jäsenvaltioille voidaan jättää harkintavaltaa päättää säädösten toimeenpanosta kansallisesti. Harkintavalta on yleensä kuitenkin marginaalista. Harkintavalta voi koskea yksilön asemaan vaikuttavia aineellisia seikkoja (esimerkiksi nautaeläinten kansallisesti päätettävissä olevan tuen jakoperusteet, uusien tukijärjestelmien käyttöönotto) tai se voi koskea pelkästään teknisluonteisia, puhtaasti täytäntöönpanotoimina pidettäviä seikkoja

(esimerkiksi tukien ja palkkioiden haku- ja maksatusmenettely, valvontamenettely), joita voidaan pitää usein myös hallinnollisina määräyksinä.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällainen erityinen syy voi perustuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 1/1998) perustelujen mukaan olla, kun kysymyksessä on tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon liittyy ainoastaan vähäistä harkintavallan käyttöä. Sääntelyn kohteeseen liittyvät erityiset syyt saattavat joskus edellyttää myös poikkeuksellisen usein tai poikkeuksellisen nopeasti muutettavien säännösten antamista. Oikeussääntöinä ei pidetä aineelliselta sisällöltään toimeenpanovallan alaan kuuluvia hallinnon sisäisiä ja lähtökohtaisesti vain viranomaista velvoittavia määräyksiä. Nykyisin yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta ja sen edellyttämästä norminannosta säädetään kansallisesti Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa. Yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon sekä kansallisten tukien täytäntöönpanoon liittyy olennaisena osana maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annettu laki. Kyseisiä lakeja ehdotetaan tässä yhteydessä muutettaviksi, jotta perustettavalle virastolle voitaisiin turvata sille asetetut toimintaedellytykset. Mainittuihin lakeihin ehdotetaan muutoksia lähinnä siltä osin, että varmistetaan virastolle sen toiminnan ja tehtävien kannalta tarpeelliset, teknisluonteisiksi katsottavat norminantomahdollisuudet. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, säädetään lailla. Virastolle ehdotetaan operatiivisten valvontatoimien lisäksi annettavaksi vain sellaista määräyksenantovaltaa, joka sopii

hallinnollisen toimeenpanovallan käyttöön. Viraston määräyksenantovaltuudet on pyritty kirjoittamaan sisällöltään niin täsmällisiksi ja soveltamisalaltaan rajatuiksi kuin se suinkin on ollut mahdollista ottaen huomioon EU:n yhteisen maatalouspoliittisen lainsäädännön laajuus.

Virastolle säädettäisiin valtuudet antaa tarkempia määräyksiä viraston päätöksellään tehtäviin liittyvissä asioissa. Määräystenantovaltuudet ovat tarpeen kiintöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämisen- ja maksamismenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja teknisluonteisesta valvonnasta. Maaseutuviraston keskeisiä tehtäviä on huolehtia valvonnan toimeenpanosta. Hallinnon toimivuuden ja työnjaon kannalta on ensiarvoisen tärkeää, ettei valvontatehtäviä jaeta norminantoon ja toimeenpanoon eri tahojen hoidettaviksi. Valvontatehtävät ovat laaja kokonaisuus, jonka osalta annettaviin normeihin sisältyy erittäin paljon pääasiassa teknisiä määräyksiä. Euroopan yhteisön asetukset sekä kansalliset lait ja valtioneuvoston asetukset asettavat valvontasäännöksille rajat, joiden puitteissa on toimittava. Valvontajärjestelmän toimivuudella on keskeinen merkitys siinä, että voidaan estää komissioita määräämästä rahoitusoikaisuja. Tämänkin johdosta on tärkeää, että valvontajärjestelmästä vastaa yksi organisaatio.

Viraston on lisäksi voitava antaa määräyksiä tehtäviensä hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista. Määräyksiä voitaisiin siten antaa muun muassa kansallisen ja EU:n tukipolitiikan, vientitukitoiminnan, tukiohjelmien, varastointikorvausten ja interventioiminnan toteuttamisen edellyttämistä hakemuksiin liitettävistä asiakirjoista ja niiden laadusta, hakemuksessa tarvittavista tiedoista, valvontamenetelmistä, valvonnan mittaustarkkuuksista, ilmoitusvelvollisuuksista ja lupamenetelyistä.

Virastolla olisi lisäksi oltava valtuudet antaa määräyksiä tuenhakijoille, kunnille ja tukijärjestelmissä mukana osallisina tai muina toimijoina, kuten meijerit ja

teurastamot, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamisesta, säilyttämisestä tai hävittämisestä. Aineistoa, joista määräyksiä tulisi voida antaa, olisivat esimerkiksi hakemusasiakirjat liitteineen, eläinten korvamerkkit, punnitustodistukset ja tiedot teurastetuista eläimistä. Virasto voisi niinikään vahvistaa tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus- ja päätöslomakkeet.

Maatalouslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa saatettaisiin ajan tasalle osittain vanhentunut ja hajanainen maatalouden kansallinen lainsäädäntö, tutkitaan eräiden lakien voimassaolon tarkoituksenmukaisuus sekä muutetaan valtuutussäännökset myös ministeriön asetuksenantovaltuuksien osalta perustuslain mukaisiksi, on tarkoitus saattaa alulle kuluvan vuoden aikana.

4.2. Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 § sisältää säännöksen julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Tällainen tehtävä voidaan lain nojalla antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Näiden vaatimusten noudattaminen on vahvistettava säädösperusteisesti. Merkittävän julkisen vallan käyttämistä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä olisi pidettävä itsenäiseen harkintaan perustuvaa voimakeinojen käyttämistä tai muuta merkittävää puuttumista yksilön perusoikeuksiin.

Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle muun muassa vuosittaiset tilit yhdessä niiden tarkastamiseksi ja hyväksymiseksi tarvittavien tietojen sekä tilien täydellisyyttä, tarkkuutta ja todenperäisyyttä koskevan todistuksen kanssa. Mainitun todistuksen antaa tekemänsä tilintarkastuksen perusteella erityinen todistuksen myöntävä toimielin,

jonka tulee olla toiminnallisesti riippumaton maksajavirastosta. Todistuksen lisäksi toimielin laatii havainnoistaan kertomuksen.

Todistuksen myöntävä toimielin tekee käytännössä pääosan tutkimuksistaan maksajavirastossa olevan tai sinne hankitun aineiston perusteella. Tarkastus kohdistuu nimenomaan viraston tileihin ja näiden todenperäisyyteen. Viraston hallinnon ulkopuolelle kohdistuva julkisen vallan käyttämistä sisältävä itsenäinen tarkastusmahdollisuus on todistuksen myöntämistehtävää palveleva ja ilmeisen harvoin tarvittava mahdollisuus.

Jos kyseinen tarkastusmahdollisuus aktualisoituisi, tarkastus voisi koskea tuensaajan kotieläinrakennuksia, viljelmiä, toimitiloja sekä muita tuen maksamisen edellytyksenä olevia olosuhteita. Tarkastuksen kohteena tällöinkin on hallinnollisen järjestelmän luotettavuuden tutkiminen. Tehtävän suorittamisen ei voida katsoa sisältävän merkittävää puuttumista yksilön perusoikeuksiin ja koska tehtävän suorittaminen toisaalta vaatii erityistä tilintarkastuksen ammattitaitoa, se on voitava antaa muullekin kuin viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään korostanut, että annettaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle, on oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen turvattava säännöspohjaisesti (PeVM 10/1998 vp). Todistuksen myöntävän toimielimen tarkastustoiminnassa on kyse pääasiassa tosiasiallisesta toiminnasta, jossa ei tehdä varsinaisia hallintopäätöksiä.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan vartioimisliiketoimintaa perustuslain 124 §:n kannalta todennut, että perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tuollaisessa toiminnassa huolehtia yhtäältä säätämällä toimivaltuuksista täsmällisesti ja toisaalta yleensäkin sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 28/2001 vp, PeVL 24/2001 vp).

Edellä mainitut perustuslain 124 §:n edellytykset on pyritty täyttämään säätämällä mahdollisimman täsmällisesti todistuksen myöntävän toimielimen yksityisiin

kohdistuvista tarkastusvaltuuksista ja myös rajoittamalla mahdollisuus nimetä todistuksen myöntäväksi toimielimeksi viranomaisen ohella vain auktorisoitu tilintarkastusyhteisö tai tilintarkastaja. Lisäksi lakiin on ehdotettu otettavaksi erityiset säännökset tarkastuksen suorittajan toimimisesta virkavastuulla, kielilain (148/1922), hallintomenettelylain (598/1982), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:n noudattamisvelvollisuudesta tehtäviä suorittaessa.

4.3. Yksityiselämän suoja

Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden alalla Euroopan yhteisön lainsäädäntö sisältää yksityiskohtaiset säännökset jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuudesta valvonnan toteuttamiseen ja tämän valvonnan sisällöstä. Voimassaolevissa Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa ja maaseutuelinkeinojen tukitehtävien hoitamisesta annetussa laissa on valvontaa ja tarkastusta koskevat säännökset todistuksen myöntävän toimielimen tarkastus- ja tiedonsaantioikeutta lukuun ottamatta. Lakien muutosehdotuksissa kyseistä toimintaa koskevia säännöksiä esitetään tarkennettavaksi siten, että perustuslain asettamat yksityiselämän suoja koskevat vaatimukset otetaan huomioon.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Sanotun pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslain 10 §:ään liittyvän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti (PeVL 19/2000 vp) tarkastus saadaan suorittaa perustuslaissa turvattu kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa eli pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa vain, jos on olemassa konkreettinen

ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai lakia rikottavan. Tämän mukaisesti ehdotetaan säädettäväksi, että asunnossa tarkastus voidaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan. Pääsääntöisesti tarkastusten yhteydessä ei ole tarvetta päästä asuintiloihin. Toisinaan saattaa kuitenkin syntyä tilanteita, joissa tarkastuksen tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeen todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat tuensaajan asunnossa ja joista

ei muutoin saada selvitystä. Perustellun syyn olemassaolo on harkittava tarkastuksen yhteydessä tapauskohtaisesti. Sellaisenaan merkitystä voidaan antaa muiden tarkastuksessa ilmi tulleiden seikkojen lisäksi tuensaajan menettelylle tarkastuksen yhteydessä.

Lakiehdotuksien ei voida edellä kohdissa 4.1—4.3 mainituilla syillä katsoa puuttuvan perustuslailla suojattuihin seikkoihin. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että Eduskunta pyytää esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

Maaseutuvirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala ja hallinnollinen asema

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön rahoittamien maaseudun kehittämistoimien sekä näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden täytäntöönpanotehtäviä varten on maa- ja metsätalousministeriön alainen Maaseutuvirasto.

2 §

Tehtävät

Maaseutuvirastolle kuuluu siten kuin asianomaisissa Euroopan yhteisön asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla säädetään tai määrätään:

1) Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien tukien, palkkioiden ja varastointikorvausten maksajavirasto- ja muut toimeenpanotehtävät, siten kuin niistä säädetään yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1258/1999 ja sen nojalla annetuissa yhteisön asetuksissa ja päätöksissä;

2) Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoitettavien tukitoimien toimeenpanotehtävät, siten kuin niistä säädetään rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetussa neuvoston

asetuksessa (EY) N:o 1260/1999 ja sen nojalla annetuissa yhteisön asetuksissa ja päätöksissä sekä Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettavien Interreg-yhteisöaloiteohjelmien kansallisen rahoituksen toimeenpanotehtävät siltä osin kuin ne kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle;

3) kansallisten maa- ja puutarhataloudelle, poro- ja luontaiselinkeinotaloudelle, koltille sekä kansallisten maaseudun kehittämistoimenpiteisiin myönnettävien tukien toimeenpano, tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituspäätöksiä lukuun ottamatta, ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden toimeenpano siltä osin kuin se ei kuulu muulle hallinnonalalle tai muulle viranomaiselle;

4) Euroopan yhteisön yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvien kiintiöiden toimeenpano sekä tuottajaorganisaatioiden ja toimintaohjelmien hyväksyminen;

5) tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdenmetystä hallinto- ja valvontajärjestelmästä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3508/92 ja sen nojalla annettujen yhteisön asetusten sekä muiden edellä tarkoitettuihin tehtäviin ja elinkeinokalatalouden tukiin liittyvien valvontajärjestelmien toimeenpano;

6) virallisen maatilatilaston tuottaminen ja julkaisu, maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyvien palveluiden tuottaminen sekä maaseutuelinkeinorekisterin ylläpito;

7) edellä 1—3 kohdassa tarkoitettuihin lainamuotoisiin tukiin, valtiontakauksiin ja tukitoimista syntyneiden valtion saamisten maksuhelpotuksiin, velkajärjestelyihin ja valtionvastuisiin liittyvät tehtävät sekä tukien, palkkioiden ja korvausten takaisinperintä ja muut perintätehtävät mukaan lukien vastaaviin tarkoituksiin eri säästöjen nojalla ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyt tuet, lainat, avustukset ja valtion kauppahintasaamiset;

8) maanjärjestely; ja
9) yhteisön omien varojen järjestelmään kuuluvien sokerimaksujen perintä.

Maaseutuviraston yhteydessä toimii maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto siten kuin niiden toiminnasta säädetään maatilatalouden kehittämisrahastosta annetussa laissa (657/1966) ja maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa (1206/1994).

3 §

Palvelujen tuottaminen

Maaseutuvirasto tuottaa tietohallintopalveluita, muita asiantuntijapalveluita ja hallinnon tukipalveluita maa- ja metsätalousministeriölle sekä muille Maaseutuviraston toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Maaseutuviraston tehtäviin kuuluvien kiintiöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten käsittelyyn, myöntämiseen, maksamiseen, takaisinperintään sekä valvontaan, tiedonsaantioikeuteen, tarkastettavien velvollisuuksiin ja salassapitovelvollisuuteen sekä muihin toimeenpanoon liittyviin toimiin ja menettelytapoihin sovelletaan, mitä niistä Euroopan yhteisön lainsäädännön lisäksi säädetään Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta

annetussa laissa (1100/1994), maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992), maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa (/), maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000), kolttalaissa (253/1995) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) tai muualla laissa säädetään tai määrätään.

5 §

Viraston ohjaus ja tiedonantovelvollisuus

Maaseutuviraston tulee toiminnassaan toteuttaa maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita sekä suorittaa ne valmistelu-, seuranta- ja arviointitoimeksiannot, jotka maa- ja metsätalousministeriö sille antaa.

Maaseutuviraston on salassapitosäännösten estämättä annettava maa- ja metsätalousministeriölle ne tiedot ja asiakirjat, joita ministeriö toimivaltaisena viranomaisena ja muutoin valmistelua, seurantaa tai arviointeja varten tarvitsee.

6 §

Organisaatio

Maaseutuvirastoa johtaa ylijohtaja. Maaseutuviraston toimintayksiköistä määrätään viraston työjärjestyksessä.

7 §

Asioiden käsittely

Ylijohtaja ratkaisee Maaseutuviraston päätettävät asiat. Ylijohtaja voi työjärjestyksellä siirtää ratkaisuvaltaa Maaseutuviraston muulle virkamiehelle.

Ylijohtaja voi pidättää itsellään päätösvallan asiassa, jonka virkamies työjärjestyksen mukaan saisi ratkaista.

8 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Maaseutuviraston virkojen täyttämistä sekä ylijohtajan ja muiden esimiesasemassa olevien virkamiesten esimiesasemaan liittyvistä tehtävistä.

Maaseutuviraston työjärjestyksessä määrätään sijaisuuksista, sisäisestä johtamisesta sekä muista sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Ylijohtaja vahvistaa työjärjestyksen.

9 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200

Tällä lailla kumotaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 4 päivänä joulukuuta 1992 annettu laki (1200/1992) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Maaseutuviraston toiminnan aloittamiseksi.

11 §

Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön

tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin,

Maaseutuviraston käsiteltäviksi.

Maaseutuviraston tehtäviin liittyvät sopimukset ja muut sitoumukset samoin kuin muiden vastuiden ja oikeuksien hoito siirtyvät tämän lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriöltä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta Maaseutuvirastolle.

Mitä Maaseutuvirastolle tämän lain voimaan tullessa siirtyvien tehtävien hoidosta muualla säädetään, koskee tämän lain voimaan tultua vastaavasti Maaseutuvirastoa, jollei toisin säädetä tai määrätä.

12 §

Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Maa- ja metsätalousministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä vastaavine virkoineen ja tehtävineen voidaan siirtää tämän lain voimaan tullessa Maaseutuviraston tai ministeriön virkoihin tai tehtäviin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Viran tai tehtävän siirtäminen taikka viran nimen muuttaminen ei edellytä virkamiehen suostumusta.

Ministeriö voi tarvittaessa perustaa Maaseutuvirastoon uusia virkoja ja niitä ensimmäisen kerran täytettäessä nimittää virkoihin. Virat, ylijohtajan virkaa lukuun ottamatta, voidaan tällöin täyttää haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään ministeriön tai maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palveluksessa oleva henkilö.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen ylijohtajan virka lakkaa tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki**Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1100/1994) 2 §:n 2 momentti, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 9 § sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 5 a §, 7 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 7 a § ja 11 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Maa- ja metsätalousministeriö voi jonkin asian tai asiaryhmän osalta päätöksellään siirtää 1 momentissa tarkoitettuun toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä määräämälleen hallinnonalansa viranomaiselle sekä muun hallinnonalan viranomaiselle, edellyttäen että tehtävien siirrosta, laajuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja asianomaisen ministeriön välillä. Tehtäviä hoidettaessa voidaan tarvittaessa käyttää apuna maatalous- tai puutarha-alan yhteenliittymiä taikka tuotteiden laadunvalvonnassa ja rekisteritehtävissä muita yksityisoikeudellisia maatalousalan laitoksia. Maaseutuviraston täytäntöönpanotehtävistä noudatetaan, mitä niistä Maaseutuvirastosta annetussa laissa (/) säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 6 artiklassa tarkoitettun todistuksen myöntävän toimielimen, jäljempänä toimielin. Toimielimeksi voidaan valita suostumuksensa mukaan viranomainen tai tilintarkastuslaissa (936/1994) tai

julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu tilintarkastusyhteisö taikka tilintarkastaja.

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa ja valvoo Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettujen säädösten noudattamista. Maaseutuvirastosta annetussa laissa säädettyjen tehtävien osalta säädösten noudattamista valvoo Maaseutuvirasto. Valvonnassa käytetään apuna kasvintuotannon tarkastuskeskusta, Elintarvikevirastoa, Eläinlääkintä- ja elintarvike tutkimuslaitosta sekä muita maa- ja metsätalousministeriön alaisia virastoja ja laitoksia, lääninhallituksia, työvoima- ja elinkeinokeskuksia tai näiden valtuuttamia tarkastajia sekä kuntien maaseutu- ja elintarvikevalvontaviranomaisia. Myös tulliviranomaisia voidaan käyttää apuna tämän lain täytäntöönpanoon liittyvässä valvonnassa. Maa- ja metsätalousministeriö voi lisäksi määrätä, että valvonnan täytäntöönpanossa saadaan käyttää apuna maatalous- ja puutarha-alan yhteenliittymiä taikka tuotteiden laadunvalvonnassa yksityisoikeudellisia maatalousalan laitoksia.

Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvonnan suorittamisessa.

4 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus saada tässä laissa tarkoitettua valvontaa, seurantaa ja raportointia varten tarpeelliset myynti-, osto-, kirjanpito-, varastointi-, kuljetus- ja muut asiakirjat sekä muut tarpeelliset tiedot maa- ja puutarhataloustuotteita, niiden tuotantoa, käsittelyä, kauppaa, maahantuontia ja maastavientiä, varastointia, jalostusta, kuljetusta sekä muuta niihin verrattavaa toimintaa harjoittavilta henkilöiltä ja yrityksiltä samoin kuin valtion ja kunnan viranomaisilta, valtion virastoilta ja laitoksilta, maatalous- ja puutarha-alan tuottajien yhteenliittymiltä sekä yksityisoikeudellisilta maatalousalan laitoksilta.

5 §

Tarkastusoikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus tarkastaa maa- ja puutarhataloustuotteet, niiden tuotanto-olosuhteet, tuotantorakennukset ja -laitokset, jalostuslaitokset, varastot, laitteistot, kuljetuskalusto ja viljelmät sekä muut sellaiset olosuhteet, jotka liittyvät Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon. Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan.

5 a §

Todistuksen myöntävän toimielimen tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 6 artiklassa säädetyn todistuksen myöntämiseksi välttämättömien tutkimusten tekemiseksi toimielin voi tehdä tarkastuksia niissä viranomaisissa tai yhteisöissä, jotka lain tai sopimuksen nojalla suorittavat yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun asetuksen 5 artiklassa tarkoitettulle maksajavirastolle säädettyjä tehtäviä, taikka tuensajaan luona. Tarkastusta suorittavalla on oikeus tarkastaa tehtävänsä edellyttämässä laajuudessa tuensajaan kotieläinrakennukset, viljelmät, toimitilat sekä muut tuen maksamisen edellytyksenä olevat olosuhteet. Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan.

Sen estämättä, mitä yksityisen liike- ja ammattitoimintaa, kirjanpitoa tai taloudellista asemaa koskevien tai verotusta varten annettujen tietojen salassapidosta taikka henkilötietojen suojasta muualla säädetään, toimielimellä on oikeus saada viranomaisilta 1 momentissa mainitun tutkimuksen tekemiseksi välttämättömiä tietoja.

7 §

Avunantovelvollisuus

Viranomaisen, yhteisö ja tuensaja on velvollinen korvauksetta esittämään tarkastusta suorittavalle toimielimelle kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat, joilla tarkoitetaan myös automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muulla vastaavalla tavalla luotua tai säilytettyä vastaavaa aineistoa, sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

7 a §

Tehtävissä noudatettava menettely

Tässä laissa säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä suorittavat henkilöt toimivat virkamiehen vastuulla. Lisäksi tässä laissa säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä suoritettaessa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), kielilaissa (148/1922) ja valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ssä säädetään. Asiakirjojen ja toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

9 §

Ahvenanmaa

Tätä lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa sikäli kuin kysymys on valtakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla kuuluvista asioista. Työvoima- ja elinkeinokeskuksille ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille tällöin kuuluvat tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnan lääninhallitus ja kunnanhallitukset tai kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

11 §

Tarkemmat määräykset

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kiintiöiden, tukien, palkkioiden

ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja niiden hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista sekä teknisluonteisesta valvonnasta siltä osin kuin Euroopan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää ja määräykset ovat Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:ssä säädettyjen tehtävien täytäntöönpanoa. Maaseutuvirasto voi lisäksi antaa tuen hakijoille, tukitehtäviin liittyen kunnille sekä tukijärjestelmässä mukana osallisina tai tuen kohteena olevan tuotteen vastaanottajina oleville toimijoille, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamiseen, säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyviä määräyksiä. Maaseutuvirasto vahvistaa niin ikään tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus-, valvonta- ja päätöslomakkeet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ne asianomaisen ministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, jotka kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan ja joiden antaminen 11 §:n 2 momentin mukaan siirtyy Maaseutuvirastolle, jäävät voimaan entisin ehdoin, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

3.

Laki

maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1336/1992) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentti, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 12 ja 13 §, sellaisina kuin niistä ovat 7 §n 3 momentti laissa 726/2000 ja 12 § laissa 1514/1994, sekä *lisätään* 13 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

2 §

Viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto, työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset hoitavat tässä laissa säädetty tehtävät sekä niihin liittyvät valvonta- ja muut tehtävät.

momentin nojalla perusteettomasti tai liikaa myönnetty määrä, voidaan takaisin perittävälle määrälle määrätä suoritettavaksi korkoa kuuden prosentin vuotuisen koron mukaan. Korko lasketaan sen ajan perusteella, joka kuluu maksun ja joko tosiasiallisen palautuksen tai, jos maksu on vähennetty myöhemmin maksettavasta erästä, vähennyksen välillä. Perimättä voidaan kuitenkin jättää sellainen määrä, joka ilman korkoja on enintään 50 euroa 46 senttiä tuen saajaa sekä maksujen takaisinperintään johtanutta tukihakemusta kohti.

3 §

Päätös

Jos kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen tai työvoima- ja elinkeinokeskus on myöntänyt tukea hakemuksesta poiketen tai jos se on hylännyt hakemuksen, hakijalle annetaan päätökseksi ote pöytäkirjasta tai erillinen päätös.

8 §

Valvonta

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla tai niiden edustajilla on oikeus tarkastaa hakijan kirjanpito, tuotantolaitokset, kotieläinrakennukset, jalostuslaitokset, varastot, viljelmät sekä muut tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat olosuhteet. Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä

7 §

Takaisinperintä

Jos tuen saajalta peritään takaisin 1

tai lakia riktun tai rikottavan.

10 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen tässä laissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä työvoima- ja elinkeinokeskukseen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sekä Maaseutuviraston päätöksestä maaseutuelinkeinöjen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valituslautakuntaan valitetaan myös Ahvenanmaan maakunnan lääninhallituksen tässä laissa tarkoitettussa asiassa tekemästä päätöksestä.

12 §

Päätöksen maksullisuus

Tässä laissa tarkoitettua tukea koskevista viranomaisen toimituskirjoista peritään maksu siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään tai määrätään. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja, sikäli kuin kysymys ei ole mainitun viranomaisen antamasta päätöksestä tehdystä valituksesta, työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama toimituskirja on maksuton.

13 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset ja määräykset tuen jakoperusteista, myöntämisestä ja menettelytavoista, jollei muussa laissa tai sen nojalla asetuksella erikseen toisin säädetä, antaa val-

tioneuvosto. Yksityiskohtaisista tuen jakoperusteista voi antaa säännöksiä myös maa- ja metsätalousministeriö.

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamisen menettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja niiden hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista sekä teknisluonteisesta valvonnasta siltä osin kuin Euroopan yhteisön tai vastaavan kansallisen lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää ja määräykset ovat Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:ssä säädettyjen tehtävien täytäntöönpanoa. Maaseutuvirasto voi lisäksi antaa tuen hakijoille, tukitehtäviin liittyen kunnille sekä tukijärjestelmässä mukana osallisina tai tuen kohteena olevan tuotteen vastaanottajina oleville toimijoille, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamiseen, säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyviä määräyksiä. Maaseutuvirasto vahvistaa niin ikään tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus-, valvonta- ja päätöslomakkeet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tämän lain 7 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Ne asianomaisen ministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, jotka kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan ja joiden antaminen 13 §:n mukaan siirtyy kyseiselle virastolle, jäävät voimaan entisiin ehdoin, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

4.

Laki

maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta 16 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (657/1966) 2 a §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti ja 3 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 2 a §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti laissa 1307/1994 ja 3 §:n 2 momentti laissa 330/1999, seuraavasti:

2 a §

Maatilatalouden kehittämisrahasto on Maaseutuviraston yhteydessä. Rahastoa hoitaa johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto. Johtokunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta säädetään asetuksella. Johtokunnan tehtävänä on:

Maatilatalouden kehittämisrahaston hallintoa, kirjanpitoa ja maksuliikennettä hoitaa muilta kuin 1 momentissa mainituilta osin Maaseutuvirasto siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

3 §

Rahaston varoja voidaan käyttää 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin tarpeellisten maa- ja vesialueiden ostamiseen tai vaihtamiseen. Maa- ja vesialueita voidaan ostaa, vaihtaa ja luovuttaa käypää hintaa vastaan siten kuin maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää. Hankittua omaisuutta voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain tarkoituksiin, milloin se sanotuin tavoin käytettynä on selvästi tarkoituksenmukaisempaa. Tällöin noudatetaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/1978) säädetään. Maaseutuvirasto tai työvoima- ja elinkeinokeskus voi kiinteistönmuodostamislaisa (554/1995)

tarkoitettujen toimitusmiesten esityksestä myös siirtää hallinnassaan olevaa omaisuutta käytettäväksi uusjaossa toimitusmiesten esittämällä tavalla tämän lain mukaan maansaantiin oikeutettujen tilojen koon suurentamiseksi ja jakoalueen tilussijoituksen parantamiseksi. Rahaston varoja voidaan käyttää maidon viitemäärien välittämiseen maidontuottajille kansallisesta varannosta siten, että viitemääriä myytäessä ostajilta peritään ennakkomaksu ja rahastoon tuloutetut ennakkomaksut käytetään vastaavan suuruisen viitemäärien ostamiseen varastoon sekä myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, kyseisen viraston käsiteltäviksi.

5.

Laki**maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden interventiorahastosta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1206/1994) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 7 § sellaisena kuin niistä on 1 §:n 1 momentti laissa 989/1995, seuraavasti:

1 §

Rahaston tarkoitus

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista vientituista, interventiovarastoinnista, yksityisen varastoinnin tukemisesta, hintojen alentamisesta sekä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamista varten on Suomessa Maaseutuviraston yhteydessä interventiorahasto, josta jäljempänä laissa käytetään nimitystä rahasto.

3 §

Rahaston lainanotto

Rahasto voi valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen väliaikaista rahoittamista varten lainoja, joiden kokonaismäärä ei saa samanaikaisesti ylittää

250 miljoonaa euroa. Lainat otetaan rahaston nimissä ja niiden korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

7 §

Maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät

Rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät hoitaa Maaseutuvirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tämän lain 3 §:n 1 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, kyseisen viraston käsiteltäviksi.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*

Liite
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1100/1994) 2 §:n 2 momentti, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 9 § sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 5 a §, 7 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 7 a § ja 11 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Maa- ja metsätalousministeriö voi jonkin asian tai asiaryhmän osalta päätöksellään siirtää 1 momentissa tarkoitettuun toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä määräämälleen hallinnonalansa viranomaiselle sekä muun hallinnonalan viranomaiselle, edellyttäen että tehtävien siirrosta, laajuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja asianomaisen ministeriön välillä. Tehtäviä hoidettaessa voidaan tarvittaessa käyttää apuna maatalous- tai puutarha-alan yhteenliittymiä.

Maa- ja metsätalousministeriö voi jonkin asian tai asiaryhmän osalta päätöksellään siirtää 1 momentissa tarkoitettuun toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä määräämälleen hallinnonalansa viranomaiselle sekä muun hallinnonalan viranomaiselle, edellyttäen että tehtävien siirrosta, laajuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja asianomaisen ministeriön välillä. Tehtäviä hoidettaessa voidaan tarvittaessa käyttää apuna maatalous- tai puutarha-alan yhteenliittymiä *taikka tuotteiden laadunvalvonnassa ja rekisteritehtävissä* *muuta yksityisoikeudellisia* *maatalousalan laitoksia.* *Maaseutuviraston*

täytäntöönpanotehtävistä noudatetaan, mitä niistä Maaseutuvirastosta annetussa laissa (/) säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 6 artiklassa tarkoitetun todistuksen myöntävän toimielimen, jäljempänä toimitelin. Toimielimeksi voidaan valita suostumuksensa mukaan viranomaisen tai tilintarkastuslaissa (936/1994) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu tilintarkastusyhteisö taikka tilintarkastaja.

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa ja valvoo Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettujen säädösten noudattamista.

Valvonnassa käytetään apuna maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta, kasvintuotannon tarkastuskeskusta, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitosta sekä muita maa- ja metsätalousministeriön alaisia virastoja ja laitoksia, maaseutuelinkeinopiirejä tai näiden valtuuttamia tarkastajia sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia. Myös elintarvikevirastoa ja tulliviranomaisia voidaan käyttää apuna tämän lain täytäntöönpanoon liittyvässä valvonnassa. Maa- ja metsätalousministeriö voi lisäksi määrätä, että valvonnan täytäntöönpanossa saadaan käyttää apuna maatalous- ja puutarha-alan yhteenliittymiä. Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvonnan suorittamisessa.

4 §

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa ja valvoo Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettujen säädösten noudattamista.

Maaseutuvirastosta annetussa laissa säädettyjen tehtävien osalta säädösten noudattamista valvoo Maaseutuvirasto.

Valvonnassa käytetään apuna kasvintuotannon tarkastuskeskusta, Elintarvikevirastoa, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitosta sekä muita maa- ja metsätalousministeriön alaisia virastoja ja laitoksia, lääninhallituksia, työvoima- ja elinkeinokeskuksia tai näiden valtuuttamia tarkastajia sekä kuntien maaseutu- ja elintarvikevalvontaviranomaisia. Myös tulliviranomaisia voidaan käyttää apuna tämän lain täytäntöönpanoon liittyvässä valvonnassa. Maa- ja metsätalousministeriö voi lisäksi määrätä, että valvonnan täytäntöönpanossa saadaan käyttää apuna maatalous- ja puutarha-alan yhteenliittymiä taikka tuotteiden laadunvalvonnassa yksityisoikeudellisia maatalousalan laitoksia. Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvonnan suorittamisessa.

4 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus saada tässä laissa tarkoitettua valvontaa, seurantaa ja raportointia varten tarpeelliset myynti-, osto-, kirjanpito-, varastointi-, kuljetus- ja muut asiakirjat sekä muut tarpeelliset tiedot maa- ja puutarhataloustuotteita, niiden tuotantoa, käsittelyä, kauppaa, maahantuontia ja maastavientiä, varastointia, jalostusta, kuljetusta sekä muuta niihin verrattavaa toimintaa harjoittavilta henkilöiltä ja yrityksiltä samoin kuin valtion ja kunnan viranomaisilta, valtion virastoilta ja laitoksilta sekä maatalous- ja puutarha-alan tuottajien yhteenliittymiltä.

5 §

Tarkastusoikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus tarkastaa maa- ja puutarhataloustuotteet, niiden tuotanto-olosuhteet, tuotantorakennukset ja -laitokset, jalostuslaitokset, varastot, laitteistot, kuljetuskalusto ja viljelmät sekä muut sellaiset olosuhteet, jotka liittyvät Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon.

Tiedonsaantioikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus saada tässä laissa tarkoitettua valvontaa, seurantaa ja raportointia varten tarpeelliset myynti-, osto-, kirjanpito-, varastointi-, kuljetus- ja muut asiakirjat sekä muut tarpeelliset tiedot maa- ja puutarhataloustuotteita, niiden tuotantoa, käsittelyä, kauppaa, maahantuontia ja maastavientiä, varastointia, jalostusta, kuljetusta sekä muuta niihin verrattavaa toimintaa harjoittavilta henkilöiltä ja yrityksiltä samoin kuin valtion ja kunnan viranomaisilta, valtion virastoilta ja laitoksilta, maatalous- ja puutarha-alan tuottajien yhteenliittymiltä *sekä yksityisoikeudellisilta maatalousalan laitoksilta.*

5 §

Tarkastusoikeus

Valvontaa suorittavilla viranomaisen palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus tarkastaa maa- ja puutarhataloustuotteet, niiden tuotanto-olosuhteet, tuotantorakennukset ja -laitokset, jalostuslaitokset, varastot, laitteistot, kuljetuskalusto ja viljelmät sekä muut sellaiset olosuhteet, jotka liittyvät Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon. *Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisöstä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan.*

5 a §

Todistuksen myöntävän toimielimen tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o

1258/1999 6 artiklassa säädetyt todistuksen myöntämiseksi välttämättömien tutkimusten tekemiseksi toimitiloin voi tehdä tarkastuksia niissä viranomaisissa tai yhteisöissä, jotka lain tai sopimuksen nojalla suorittavat yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun asetuksen 5 artiklassa tarkoitetulle maksajavirastolle säädettyjä tehtäviä, taikka tuensaajan luona. Tarkastusta suorittavalla on oikeus tarkastaa tehtävänsä edellyttämässä laajuudessa tuensaajan kotieläinrakennukset, viljelmät, toimitilat sekä muut tuen maksamisen edellytyksenä olevat olosuhteet. Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan. Sen estämättä, mitä yksityisen liike- ja ammattitoimintaa, kirjanpitoa tai taloudellista asemaa koskevien tai verotusta varten annettujen tietojen salassapidosta taikka henkilötietojen suojasta muualla säädetään, toimitilimellä on oikeus saada viranomaisilta 1 momentissa mainitun tutkimuksen tekemiseksi välttämättömiä tietoja.

7 §

Avunantovelvollisuus

Viranomainen, yhteisö ja tuensaaja on velvollinen korvauksetta esittämään tarkastusta suorittavalle toimitilimelle kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat, joilla tarkoitetaan myös automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muulla vastaavalla tavalla luotua tai säilytettyä vastaavaa aineistoa, sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

7 a §

Tehtävissä noudatettava menettely

Tässä laissa säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä suorittavat henkilöt toimivat

virkamiehen vastuulla. Lisäksi tässä laissa säädetyt tai määrättyt tehtävät suoritettaessa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), kielilaissa (148/1922) ja valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ssä säädetään. Asiakirjojen ja toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

9 §

Ahvenanmaa

Tätä lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa sikäli kuin kysymys on valtakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) nojalla kuuluvista asioista. Maaseutuelinkeinopiireille ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille tällöin kuuluvat tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnan lääninhallitus ja kunnanhallitukset tai kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

9 §

Ahvenanmaa

Tätä lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa sikäli kuin kysymys on valtakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) nojalla kuuluvista asioista. Työvoima- ja elinkeinokeskuksille ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille tällöin kuuluvat tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnan lääninhallitus ja kunnanhallitukset tai kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

11 §

Tarkemmat määräykset

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kiintiöiden, tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja niiden hoitoon liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista sekä teknisluonteisesta valvonnasta siltä osin kuin Euroopan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää ja määräykset ovat Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:ssä säädettyjen tehtävien täytäntöönpanoa. Maaseutuvirasto voi lisäksi antaa tuen hakijoille, tukitehtäviin liittyen kunnille sekä tukijärjestelmässä mukana osallisina

tai tuen kohteena olevan tuotteen vastaanottajina oleville toimijoille, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamiseen, säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyviä määräyksiä. Maaseutuvirasto vahvistaa niin ikään tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus-, valvonta- ja päätöslomakkeet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ne asianomaisen ministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, jotka kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan ja joiden antaminen 11 §:n 2 momentin mukaan siirtyy Maaseutuvirastolle, jäävät voimaan entisin ehdoin, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

3.

Laki**maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1336/1992) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentti, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 12 ja 13 §, sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 3 momentti laissa 726/2000 ja 12 § laissa 1514/1994, sekä *lisätään* 13 §:ään uusi 2 momentti, *seuraavasti*:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, maaseutuelinkeinopiirit ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset hoitavat tässä laissa säädetyt tehtävät sekä niihin liittyvät valvonta- ja muut tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö, *Maaseutuvirasto, työvoima- ja elinkeinokeskukset* sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset hoitavat tässä laissa säädetyt tehtävät sekä niihin liittyvät valvonta ja muut tehtävät.

3 §

Päätös

Jos kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen tai maaseutuelinkeinopiiri on myöntänyt tukea hakemuksesta poiketen tai jos se on hylännyt hakemuksen, hakijalle annetaan päätökseksi ote pöytäkirjasta tai erillinen päätös.

Jos kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen tai *työvoima- ja elinkeinokeskus* on myöntänyt tukea hakemuksesta poiketen tai jos se on hylännyt hakemuksen, hakijalle annetaan päätökseksi ote pöytäkirjasta tai erillinen päätös.

7 §

Takaisinperintä

Jos tuen saajalta peritään takaisin 1 momentin nojalla perusteettomasti tai liikaa myönnetty määrä, voidaan takaisin perittävälle määrälle määrätä suoritettavaksi korkoa kuuden prosentin vuotuisen koron mukaan. Korko lasketaan sen ajan perusteella, joka kuluu maksun ja joko tosiasiallisen palautuksen tai, jos maksu on vähennetty myöhemmin maksettavasta erästä, vähennyksen välillä. Perimättä voidaan kuitenkin jättää sellainen määrä, joka ilman korkoja on enintään 300 markkaa tuottajaa sekä maksujen takaisinperintään johtanutta tukihakemusta kohti.

Jos tuen saajalta peritään takaisin 1 momentin nojalla perusteettomasti tai liikaa myönnetty määrä, voidaan takaisin perittävälle määrälle määrätä suoritettavaksi korkoa kuuden prosentin vuotuisen koron mukaan. Korko lasketaan sen ajan perusteella, joka kuluu maksun ja joko tosiasiallisen palautuksen tai, jos maksu on vähennetty myöhemmin maksettavasta erästä, vähennyksen välillä. Perimättä voidaan kuitenkin jättää sellainen määrä, joka ilman korkoja on enintään 50 euroa 46 senttiä tuen saajaa sekä maksujen takaisinperintään johtanutta tukihakemusta kohti.

8 §

Valvonta

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla tai niiden edustajilla on oikeus tarkastaa hakijan kirjanpito, tuotantolaitokset, kotieläinrakennukset, jalostuslaitokset, varastot, viljelmät sekä muut tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat olosuhteet.

8 §

Valvonta

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla tai niiden edustajilla on oikeus tarkastaa hakijan kirjanpito, tuotantolaitokset, kotieläinrakennukset, jalostuslaitokset, varastot, viljelmät sekä muut tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat olosuhteet. *Asunnossa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä Euroopan yhteisön yhteisestä maatalouspolitiikasta annettuja säännöksiä tai lakia rikotun tai rikottavan.*

10 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja maaseutuelinkeinopiirin tässä laissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätöksen saa hakea muutosta valittamalla kunnan

10 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen tässä laissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kunnan

Voimassa oleva laki

maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä maaseutuelinkeinopiiriin ja maaseutuelinkeinopiirin päätöksestä maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimivaan maaseutuelinkeinujen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valituslautakuntaan valitetaan myös Ahvenanmaan maakunnan lääninhallituksen tässä laissa tarkoitetussa asiassa tekemästä päätöksestä.

12 §

Päätöksen maksullisuus

Tässä laissa tarkoitettua tukea koskevista viranomaisten toimituskirjoista peritään maksu, siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään tai määrätään. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja, sikäli kun kysymys ei ole mainitun viranomaisen antamasta päätöksestä tehdystä valituksesta, maaseutuelinkeinopiirin antama toimituskirja on maksuton.

13 §

Tarkemmat määräykset

Tarkemmat määräykset valtion tuen jakoperusteista, myöntämisestä ja menettelytavoista, jollei muussa laissa tai sen nojalla asetuksella erikseen toisin säädetä, antaa valtioneuvosto. Yksityiskohtaisista valtion tuen jakoperusteista voi antaa määräyksiä myös maa- ja metsätalousministeriö. *Maksatusten osalta määräyksiä voi kuitenkin antaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.*

Ehdotus

maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä työvoima- ja elinkeinokeskukseen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sekä Maaseutuviraston päätöksestä maaseutuelinkeinujen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valituslauta-kuntaan valitetaan myös Ahvenanmaan maakunnan lääninhallituksen tässä laissa tarkoitetussa asiassa tekemästä päätöksestä.

12 §

Päätöksen maksullisuus

Tässä laissa tarkoitettua tukea koskevista viranomaisen toimituskirjoista peritään maksu siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään tai määrätään. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja, sikäli kuin kysymys ei ole mainitun viranomaisen antamasta päätöksestä tehdystä valituksesta, työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama toimituskirja on maksuton.

13 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset ja määräykset tuen jakoperusteista, myöntämisestä ja menettelytavoista, jollei muussa laissa tai sen nojalla asetuksella erikseen toisin säädetä, antaa valtioneuvosto. Yksityiskohtaisista tuen jakoperusteista voi antaa säännöksiä myös maa- ja metsätalousministeriö.

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tukien, palkkioiden ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelystä sekä maksamisedellytyksistä ja niiden hoitoon

liittyvistä tallennus-, suunnitelma- ja seurantajärjestelmien teknisistä yksityiskohdista sekä teknisluonteisesta valvonnasta siltä osin kuin Euroopan yhteisön tai vastaavan kansallisen lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää ja määräykset ovat Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:ssä säädettyjen tehtävien täytäntöönpanoa. Maaseutuvirasto voi lisäksi antaa tuen hakijoille, tukitehtäviin liittyen kunnille sekä tukijärjestelmässä mukana osallisina tai tuen kohteena olevan tuotteen vastaanottajina oleville toimijoille, tuen maksun perusteen osoittavien asiakirjojen ja muun aineiston toimittamiseen, säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyviä määräyksiä. Maaseutuvirasto vahvistaa niin ikään tehtäviensä hoitamista varten tarvittavat hakemus-, sopimus-, valvonta- ja päätöslomakkeet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tämän lain 7 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Ne asianomaisen ministeriön antamat määräykset, ohjeet, päätökset ja asetukset, jotka kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan ja joiden antaminen 13 §:n mukaan siirtyy kyseiselle virastolle, jäävät voimaan entisin ehdoin, kunnes virasto tai asetusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toisin päättää.

4.

Laki**maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta 16 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (657/1966) 2 a §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 2 a §:n 2 momentti ja 3 §:n 2 momentti

sellaisina kuin ne ovat 2 a §:n johdantokappale laissa 1307/1994 ja 3 §:n 2 momentti laissa 330/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a §

Maatilatalouden kehittämisrahasto on maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Rahastoa hoitaa johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto. Johtokunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta säädetään asetuksella. Johtokunnan tehtävänä on:

Maatilatalouden kehittämisrahaston hallintoa hoitaa muilta kuin 1 momentissa mainituilta osin maa- ja metsätalousministeriö siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Kehittämisrahaston kirjanpitoa ja maksuliikettä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Ehdotus

2 a §

Maatilatalouden kehittämisrahasto on *Maaseutuviraston* yhteydessä. Rahastoa hoitaa johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto. Johtokunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta säädetään asetuksella. Johtokunnan tehtävänä on:

Maatilatalouden kehittämisrahaston hallintoa, kirjanpitoa ja maksuliikennettä hoitaa muilta kuin 1 momentissa mainituilta osin *Maaseutuvirasto* siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

3 §

Rahaston varoja voidaan käyttää 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin tarpeellisten maa- ja vesialueiden ostamiseen tai vaihtamiseen. Maa- ja vesialueita voidaan ostaa, vaihtaa ja luovuttaa käypää hintaa vastaan siten kuin

Rahaston varoja voidaan käyttää 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin tarpeellisten maa- ja vesialueiden ostamiseen tai vaihtamiseen. Maa- ja vesialueita voidaan ostaa, vaihtaa ja luovuttaa käypää hintaa vastaan siten kuin

maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää. Hankittua omaisuutta voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain tarkoituksiin, milloin se sanotuin tavoin käytettynä on selvästi tarkoituksenmukaisempaa. Tällöin noudatetaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/1978) säädetään. Maa- ja metsätalousministeriö tai työvoima- ja elinkeinokeskus voi kiinteistönmuodostamislaisissa tarkoitettujen toimitusmiesten esityksestä myös siirtää hallinnassaan olevaa omaisuutta käytettäväksi uusjaossa toimitusmiesten esittämällä tavalla tämän lain mukaan maansaantiin oikeutettujen tilojen koon suurentamiseksi ja jakoalueen tilussijoituksen parantamiseksi. Rahaston varoja voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin.

maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää. Hankittua omaisuutta voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain tarkoituksiin, milloin se sanotuin tavoin käytettynä on selvästi tarkoituksenmukaisempaa. Tällöin noudatetaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/1978) säädetään. *Maaseutuvirasto* tai työvoima- ja elinkeinokeskus voi kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) tarkoitettujen toimitusmiesten esityksestä myös siirtää hallinnassaan olevaa omaisuutta käytettäväksi uusjaossa toimitusmiesten esittämällä tavalla tämän lain mukaan maansaantiin oikeutettujen tilojen koon suurentamiseksi ja jakoalueen tilussijoituksen parantamiseksi. Rahaston varoja voidaan käyttää *maidon viitemäärien välittämiseen maidontuottajille kansallisesta varannosta siten, että viitemääriä myytessä ostajilta peritään ennakkomaksu ja rahastoon tuloutetut ennakkomaksut käytetään vastaavan suuruisten viitemäärien ostamiseen varastoon sekä* myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, kyseisen viraston käsiteltäviksi.

5.

Laki**maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden interventiorahastosta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1206/1994) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 7 § sellaisena kuin niistä on 1 §:n 1 momentti laissa 989/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Rahaston tarkoitus

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista vientituista, interventiovarastoinnista, yksityisen varastoinnin tukemisesta, hintojen alentamisesta sekä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamista varten on Suomessa maa- ja metsätalousministeriön alainen interventiorahasto, josta jäljempänä laissa käytetään nimitystä rahasto.

3 §

Rahaston lainanotto

Rahasto voi valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen väliaikaista rahoittamista varten lainoja, joiden kokonaismäärä ei saa samanaikaisesti ylittää 1 500 miljoonaa markkaa. Lainat otetaan rahaston nimissä ja niiden korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

Ehdotus

1 §

Rahaston tarkoitus

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista vientituista, interventiovarastoinnista, yksityisen varastoinnin tukemisesta, hintojen alentamisesta sekä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamista varten on Suomessa *Maaseutuviraston yhteydessä* interventiorahasto, josta jäljempänä laissa käytetään nimitystä rahasto.

3 §

Rahaston lainanotto

Rahasto voi valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen väliaikaista rahoittamista varten lainoja, joiden kokonaismäärä ei saa samanaikaisesti ylittää *250 miljoonaa euroa*. Lainat otetaan rahaston nimissä ja niiden korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

7 §

Maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät

Rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtäviä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.

7 §

Maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät

Rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät hoitaa *Maaseutuvirasto*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tämän lain 3 §:n 1 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, kyseisen viraston käsiteltäviksi.

Valtioneuvoston asetus

Maaseutuvirastosta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 200

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty maa- ja metsätalousministeriön esittelystä, säädetään Maaseutuvirastosta päivänä kuuta 200 annetun lain (/) 8 §:n 1 momentin ja 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin niistä on jälkimmäinen lainkohta laissa 281/2000:

1 §

Kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksena Maaseutuviraston ylijohtajalla on ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys Maaseutuviraston toimialaan, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Osastopäällikön ja välittömästi ylijohtajan alaisuudessa toimivan yksikön päällikön kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys virkaan kuuluviin tehtäviin ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

2 §

Virkojen täyttäminen

Ylijohtajan nimittää valtioneuvosto. Muun virkamiehen nimittää ja työsopimussuhteisen henkilöstön ottaa ylijohtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

3 §

1....1..5.

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtaja johtaa Maaseutuviraston toimintaa ja vastaa Maaseutuvirastolle asetettujen tulostavoitteiden saavuttamisesta ja siitä, että viraston tehtävät hoidetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Ylijohtajan tulee seurata alan kehitystä sekä ryhtyä toimenpiteisiin tarpeellisten uudistusten ja parannusten toteuttamiseksi.

4 §

Muiden esimiesasemassa olevien tehtävät

Maaseutuviraston esimiesasemassa olevat vastaavat siitä, että heidän johdettavakseen kuuluvalla toimintayksiköllä tai toiminnalla asetetut tavoitteet saavutetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Heidän tulee osaltaan seurata johdettavanaan olevan toiminnan yleistä kehitystä ja tehdä aloitteita tarpeellisten uudistusten ja parannusten toteuttamiseksi.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .
Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 200

Maa- ja metsätalousministeri

Vanhempi hallitussihteeri